

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра сучасної української мови

**«ОСОБЛИВОСТІ ІДІОСТИЛЮ ІРЕН РОЗДОБУДЬКО (НА МАТЕРІАЛІ
ХУДОЖНІХ ТВОРІВ « ГУДЗИК», « ГУДЗИК – 2. ДЕСЯТЬ РОКІВ ПО
ТОМУ»»)**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконала:
студентка II курсу, 602 групи,
035.01 «Філологія
(українська мова і література)»
Болотенюк Світлана Степанівна

Керівник: доктор філологічних наук,
проф. Руснак Н. О.

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № 6

Від «7» грудня 2021 р.

Завкафедри _____ Світлана ШАБАТ-САВКА

Чернівці

Анотація

Магістерська робота присвячена аналізу особливостей ідіостилю Ірен Роздобудько.

Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, висновків, використаної літератури та джерел.

У вступі окреслено актуальність, мету й завдання роботи, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, описано структуру роботи.

У першому розділі «Теоретичні засади вивчення ідіостилю письменниці» окреслено ключові поняття «стилістика», «ідіостиль», «ідіолект».

У другому розділі «Оними у художніх текстах «Гудзик», «Гудзик – 2» проаналізовано антропоніми, міфоніми, топоніми, хрематоніми та ергоніми.

У третьому розділі «Апелятиви в художньому тексті «Гудзик», «Гудзик – 2»» представлено абстрактні іменники на позначення психічного стану, властивостей та якостей та на позначення часу, назви професій та стилістично-зabarвлену лексику.

У четвертому розділі «Виразальні можливості мовних одиниць у ідіостилі Ірен Роздобудько» проаналізовано художні засоби, порівняльні звороти, фразеологізми, жаргонізми та неологізми.

У висновках узагальнено результати дослідження онімів, апелятивів та виразальних можливостей мовних одиниць.

Ключові слова: «стилістика», «ідіостиль», «ідіолект», «онім», «апелятив».

Summary

The MA Degree Thesis is devoted to the analysis of the peculiarities of the individual style Iren Rozdobudko.

The work consists consists of an introduction, four sections with conclusions to each of them, conclusions, a list of references and sources and appendices.

The introduction outlines the topicality, aim and tasks of the work, defines the object, subject and methods of research, establishes the theoretical and practical significance of the study, the scientific novelty, describes the structure of the work.

The introduction outlines the relevance, purpose and objectives of the work, defines the object, subject and methods of research, describes the structure of the work.

The first section "Theoretical principles of studying the idiosyncrasy of the writer" outlines the key concepts of «stylistics», «idiostyle», «idiolect».

The second section, «Onyms in the literary texts «Button», «Button 2»» analyzes anthroponyms, mythonyms, toponyms, chromatonyms and ergonyms.

The third section «Appeals in the literary text» «Button», «Button 2» presents abstract nouns to denote mental state, properties and qualities and to denote time, names of professions and stylistically colored vocabulary.

The fourth section "Expressive Possibilities of Language Units in Irene Rozdobudko's Idiostyle" analyzes artistic means, comparative inversions, phraseologies, jargons and neologisms.

The conclusions summarize the results of the study of onyms, appellation and expressive capabilities of language units.

Key words: «stylistics», «idiostyle», «idiolect», «onym», «appellation».

Зміст

Вступ.....	6
Розділ I.....	9
Теоретичні засади вивчення ідіостилю письменника	9
1.1. Стилїстика як мовознавча дисциплїна.....	9
1.2. Історія становлення стилїстики	10
1.3. Функціональні стилї української мови	12
1.4. Художня література як вид мистецтва	13
1.4.1. Художній текст як лїнгвістична реальність.....	16
1.5. Стилїстика художнього тексту	18
1.5.1. Ідіостиль як базовий термін стилїстики	19
1.6. Стилїстичний аналіз як складник філологічного дослідження тексту.....	20
1.7. Творчий шлях Ірен Роздобудько	23
1.8. Художні тексти І.Роздобудько «Гудзик», «Гудзик – 2»: літературознавчий аспект	25
1.9. Висновки.....	26
Розділ II.....	28
Онїми у художніх текстах Ірен Роздобудько	28
2.1. Антропонїми у художніх текстах Ірен Роздобудько.....	28
2.1.1. Однокомпонентні антропонїми	29
2.1.2. Двокомпонентні власні назви	32
2.1.3. Трикомпонентні власні назви	33
2.1.4. Прецедентні назви	33
2.1.5. Прїзвиська.....	35
2.2. Ергонїми	36
2.3. Хремотонїми у художніх текстах «Гудзик», «Гудзик 2»	37
2.4. Топонїми	39
2.4.1. Астїонїми	39
2.4.2. Хоронїми.....	40
2.4.3. Ойконїми.....	42
2.5. Міфонїми	43

2.6. Висновки.....	44
Розділ III	45
Апелятиви у художніх текстах «Гудзик» I « Гудзик 2. Десять років по тому»...	45
3.1. Абстрактні іменники	45
3.1.1. Абстрактні іменники на позначення психічного стану.....	45
3.1.2. Абстрактні іменники на позначення властивостей та якостей	53
3.1.3. Абстрактні іменники на позначення часу	54
3.1.4. Абстрактні іменники на позначення дій та процесів	55
3.2. Назви професій	60
3.3. Стилiстично-зabарвлена лексика.....	69
3.4 Висновки.....	75
Розділ IV	76
Виразальні можливості мовних одиниць у ідіостилі Ірен Роздобудько	76
4.1. Художні засоби.....	76
4.2. Порівняльні звороти.....	82
4.3. Фразеологізми	86
4.4. Жаргонізми	89
4.5. Неологізми	91
4.6. Висновки.....	92
Висновки.....	93
Література.....	96

Вступ

До національної мови, що пройшла горнило часу, входить літературна мова та діалектна. Якщо національна мова – ознака етнічного угруповання, то літературна мова ознака держави. Літературна мова – ядро національної мови, що увібрала в себе найкращі зразки діалектного мовлення, має низку ознак, як-от: усна та письмова форми побутування, унормованість, стандартність, опрацьованість майстрами слова, багатofункціональність. Національну мову як основну ознаку нації вивчає мовознавство, або лінгвістика. Мовознавство – наука комплексного характеру, до якого входить низка фахових дисциплін. Всі фахові мовознавчі дисципліни вивчають передовсім слово, бо у слові реалізуються фонетичні закономірності мови, особливості морфемної будови мови. Слово як лексична одиниця є інформаційно значущою. У морфології слово абстрактна одиниця, під якою мислиться сукупність словоформ. Для синтаксису слово – будівельний матеріал словосполучення та речення. Проте у ХХІ ст. основним об'єктом дослідження наук гуманітарного циклу став текст. Російський літературознавець ХХ ст. М. Бахтін зауважував, що де немає тексту, там немає дослідження. Текст вивчає всі філологічні дисципліни. У лінгвістиці застосовують різні підходи до вивчення тексту. У мовознавстві є багато визначень тексту, кожний дослідник по-своєму визначає цей лінгвістичний феномен. Проте всі визначення тексту ґрунтуються на мовленнєвій природі тексту. Текст – це мовлення. Витоки зацікавленості базуються на розмежуванні мови і мовлення про яке говорив ще В. фон Гумбольд, а остаточно завершив Ф. де Сюссюра, який зазначив, що мова – узагальнена (абстрактна) одиниця, сукупність систем, які діють у свідомості мовця, мовлення ж індивідуальне (конкретне) явище, мовлення це функціонування мови у часі та просторі. Один мовний феномен реалізується в мові і мовленні. Мова має ознаки загального та сталого, а мовлення характеризується як змінне та одиничне. У минулому сторіччі російський мовознавець Л. Щерба увів поняття мовленнєва діяльність. Цей термін об'єднує психологічні процеси: створення тексту і сприйняття тексту. Створення тексту передбачає говоріння та письмо, сприйняття тексту –

це слухання, читання. Мовлення має 2 форми існування – усну та письмову. Результатом мовленнєвої діяльності є текст – писемний та усний, відповідно, текст буває усний та писемний. «Мовлення – реалізація мови у звуковій і писемно-друкованій формах мовленнєвої діяльності» [46, с. 360].

Текст як найскладніший об'єкт лінгвістики вивчає стилістика, лінгвістика тексту, психолінгвістика, соціолінгвістика тощо. У дослідженні тексту треба враховувати літературознавчий аспект. Текст вивчають і науки літературознавчого циклу. Вивчення тексту має давню традицію. Так, герменевтика (від гр. тлумачити; у гр. міфології Гермес тлумачив божественну волю і був посередником між богом і людьми) тлумачила літературні пам'ятки, історичні та релігійні тексти, письмо зафіксованих проявів життя.

Серед усіх текстів увагу дослідників привертає художній текст, який в українському мовознавстві досліджували О. Селіванова, Н. Руснак, Ф. Бацевич, А. Загнітко, М. Крупа, С. Єрмоленко, В. Калашник, Н. Слухай, І. Смушинська, М. Голянич, Н. Сологуб, Т. Єщенко та ін. Наразі спостерігаємо актуалізацію досліджень сучасного українського художнього тексту. Так, Н. Кондратенко звернула увагу на постмодерністський український художній текст.

Отже, **актуальність магістерської роботи** зумовлена: 1) потребою подальшого вивчення текстової природи української мови, 2) необхідністю дослідження мовостилю сучасних українських письменників, зокрема української письменниці, ілюстраторки та сценаристки Ірен Роздобудько.

Мета магістерської роботи – дослідити ідіостиль Ірен Роздобудько на лексичному рівні, оскільки одиниці лексичного рівня (лексеми), виконуючи номінативну функцію, є носіями інформації про світ.

Дослідження поставленої мети уможливило такі **завдання**:

- 1) обґрунтувати теоретико-мовознавчі засади вивчення ідіостилю письменника;
- 2) зібрати фактичний матеріал та застосувати до нього типології;
- 3) описати власні назви (оніми) у мовостилі Ірен Роздобудько;
- 4) схарактеризувати оніми за семантикою, структурою та походженням;

- 5) дослідити загальні назви (апелятиви) у ідіостилі Ірен Роздобудько;
- 6) проаналізувати семантику та структуру апелятивів;
- 7) дослідити виражальні можливості мовних одиниць у текстах Ірен Роздобудько.

Об'єкт дослідження – мова художніх текстів І. Роздобудько «Гудзик», «Гудзик – 2».

Предмет дослідження – семантичні, структурні особливості лексичних одиниць ідіостилю І. Роздобудько.

Матеріал дослідження. Художні тексти І. Роздобудько «Гудзик», «Гудзик - 2».

Методи дослідження. Методологічними засадами магістерської роботи є розуміння мови як способу відтворення реальності, сприйняття мови як системного явища, ідея про єдність мови і мислення, зв'язок конкретного і абстрактного, об'єктивного і суб'єктивного, взаємозв'язок форми і змісту мовних феноменів. Дослідження виконано на основні загальнонаукових методів аналізу та синтезу, лінгвістичних – описового, структурного. Описовий метод узагальнив фактичний матеріал. Інвентаризації та систематизації посприяв структурний метод.

Наукова новизна магістерської роботи полягає в тому, що уперше в українському мовознавстві проаналізовано ідіостиль І. Роздобудько «Гудзик», «Гудзик – 2».

Теоретичне значення роботи полягає в поглибленні стилістики, теорії тексту, створенні наукової концепції сучасного українського тексту. Результати та висновки дослідження є внеском у розробку теорії стилістики, лінгвістики тексту, комунікації.

Практичне значення висновкових положень можна використати у шкільному курсі української мови та літератури.

Структура і зміст роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури (позиції).

Розділ I

Теоретичні засади вивчення ідіостилю письменника

1.1. Стилістика як мовознавча дисципліна

Стилістика – мовознавча дисципліна, що вивчає стилі літературної мови та мовні засоби їх реалізації. Пор. також: Стилістика – галузь лінгвістики, що вивчає принципи використання різнорівневих мовних засобів, спрямованих на досягнення певного прагматичного результату залежно від особливостей сфери спілкування [60, с. 580].

Термін стилістика походить від лат. *stilus, stylus*, згодом від гр. *stylos* – паличка із загостреним стрижнем, яким у стародавні часи писали на воскових дощечках.

Стиль, або функціональний стиль мовлення, – це різновид літературної мови, що обслуговує певну сферу суспільної діяльності мовців і відповідно до цього має свої особливості добору й використання мовних засобів (фонетики, лексики, фразеології, граматики, синтаксису). Зазвичай стилістичні особливості текстів різних стилів вивчають за мовними рівнями.

Стиль – це сукупність мовних засобів вираження, які використовуються у певній сфері комунікативної діяльності мовців. У сучасній українській літературній мові виокремлюють такі функціональні стилі: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, розмовний (стиль побутового мовлення), конфесійний, епістолярний, художній.

Стилістика як наука має такі розгалуження. Відповідно до розмежування мови і мовлення виокремлюють *стилістику мови* (опис мовних ресурсів функціональних стилів) і *стилістику мовлення*, яка вивчає відхилення від мовної норми в різних стилях. Стилістика мовних ресурсів розгалужується на *фоностилістику, словотвірну, лексичну, граматичну, фразеологічну*. Виокремлюють *функціональну стилістику*, яка ґрунтується на узагальненому розумінні стилю повідомлення, досліджує систему функціональних стилів, визначає їхні стильові домінанти. *Зіставна стилістика* спрямована на

порівняння функціональних стилів у споріднених мовах. *Стилістика індивідуального мовлення* орієнтована на дослідження закономірностей і мовних ресурсів індивідуальних стилів майстрів художнього слова. Наразі виникає *стилістика тексту* пов'язана з вивченням специфіки текстової організації. На тлі *теоретичної стилістики* існує *практична стилістика*. Еволюцію змін стилістичного забарвлення вивчає *історична* [60, с. 581].

Стилістику можна розглядати як філологічну дисципліну, оскільки вона перетинається із науками як мовознавчого циклу, так і літературознавчого.

Зв'язок стилістики з науками літературознавчого циклу базується передовсім на тому, що стилістика вийшла із надр поезики.

1.2. Історія становлення стилістики

Становлення української стилістики припадає на порубіжжя ХІХ – ХХ ст. Проте, витоки стилістики містяться в риториках античної Греції й Римі, у мистецтві судового красномовства. Теоретичні засади греко-римської риторики (в їх бароковій традиції) були запроваджені в шкільне навчання братських шкіл. У 17 столітті в Київській Академії з'являються компілятивні рукописні підручники латинською мовою (найдавніший 1637 р.; спершу з польськими практичними прикладами). У 18 ст. вийшла низка поетик: поетика Т. Прокоповича (рукопис лекцій 1705 – 1706 «De arte rhetorica», видана друком 1786); поезики М. Довгалевського (1736 – 1737), Г. Сломинського (1744 – 1745); Ю. Кониського (1746 – 1747).

Велике значення у становленні стилістики відіграли «Граматика» М. Смотрицького (1619 р.) та «Риторика» М. Ломоносова (1748 р.) З цих праць беруть початок терміни поезики і стилістики *евфонія, ритміка, римування, фігури, тропи*. Ця термінологічна база увійшла до середньошкільних навчальних програм ХІХ – ХХ ст., напр., до галицьких підручників зі стилістики початку 1920-х рр. (В. Домбровський «Українська стилістика і ритміка», «Українська поезика»).

Термін стилістика з'явився на початку XIX ст. у працях німецьких романтиків братів Шлегелів і мав більше літературознавче тлумачення, пов'язане з індивідуальними особливостями творчості майстрів художнього слова. Спроби наукового обґрунтування стилістики здійснені у середині XIX ст. у працях англійця Г. Спенсера і німця Г. Штейнталя.

На становлення стилістики як мовознавчої дисципліни вплинули ідеї швейцарського лінгвіста Шарля Баллі, одного з найвидатніших мовознавців XX ст., засновника Женевської лінгвістичної школи. Провідною темою Ш. Баллі було вивчення вираження суб'єктивності в мові, яке він розумів як максимально широкий спектр засобів відображення особистості та емоцій мовця. Звідси походить його тривалий інтерес до стилістики, яку він вважав повноправною лінгвістичною дисципліною. Найвідоміша праця Ш. Баллі «Загальна та французька лінгвістика» (1932 р.) є своєрідним підсумком попередніх робіт автора. У цій праці було висловлено багато глибоких ідей про природу мінливості та еволюції мови, про співвідношення морфології та синтаксису, про специфіку ладу французької мови тощо. Проте основним внеском у теорію мови вважається викладена Баллі теорія модальності та комунікативної організації речення, яка суттєво випередила свій час. Лінгвістична стилістика як самостійна наукова галузь оформлюється у Празькій лінгвістичній школі 30–40 рр. де формується функціональний аспект стилістики, тобто залежність функціональних стилів від мети комунікації.

Стилiстика 1920-х рр. в Україні пов'язана з іменами О. Курило, О. Синявського, М. Гладкого, М. Сулими, С. Смерчинського, Б. Ткаченка та ін. Їхні ідеї ґрунтуються на пріоритеті народної мови та новотворів, боротьби проти церковнослов'янських, російських, польських і німецьких кальок у публіцистичному, діловому й науковому стилях. У цей час виникають тенденції до поміркованого мовного пуризму. З другої половини XX ст. з'являються підручними з української стилістики (В. Ващенко, А. Коваль, І. Чередниченко), том «Стилiстика» в курсі «Сучасна українська літературна мова» за редакцією І. Білодіда. Ці праці орієнтовані на нормативний характер української мови.

Дослідники відзначають, що методологічно ці праці залежні від концепцій російського мовознавця В. Виноградова, проте сприйнятих дещо спрощено.

Стилістичні дослідження провадились у відповідності з ієрархічною будовою мовної системи. Так, з другої половини ХХ ст. пошавились дослідження синтаксичних особливостей різних стилів мовлення: преси (публіцистичний стиль) (М. Жовтобрюх, П. Дудик та ін.), діалогу й монологу (розмовний стиль) (Д. Баранник, П. Дудик), наукового стилю (А. Коваль). У галузі фоностилістики дослідження провадили П. Тимошенко, В. Ващенко, О. Масюкевич, В. Перебийніс, використання граматичних паралельних форм досліджував В. Ващенко, стилістичні функції словотвору аналізував Д. Баранник, лексику й фразеологію – М. Пилинський, В. Мельничайко, Н. Тарасенко, Б. Антоненко-Давидович. Про стиль давніх авторів писали О. Синявський, І. Свенціцький, А. Генсьорський, А. Ніженець, Л. Батюк, Є. Марковський, В. Кречотень тощо.

1.3. Функціональні стилі української мови

Функціональні стилі української мови побутують у певних комунікативних ситуаціях, для яких характерний набір певних мовних засобів, що відповідають меті спілкування між людьми в певних умовах. Так, розмовно-побутовий стиль використовується в усному мовленні побуту. Для нього характерне широке використання загальноновживаних слів, слів із суфіксами пестливості, зневаги чи згрубілості; вживання простих речень, звертань та ін. розмовно-побутові діалоги складаються з реплік, які становлять неповні речення, і нерідко супроводжуються мімікою, жестами, часто бувають емоційно забарвленими.

Офіційно-діловий стиль реалізується в указах, резолюціях, текстах законів, заяв, постанов та інших офіційних документах. До особливостей офіційно-ділового стилю належать: стандартизація ділової документації (кожен документ має установлений зразок); слова вживаються виключно в прямому значенні (для офіційно-ділового стилю властива автологія); переважають слова-терміни,

пов'язані з діловодством; відсутні художні засоби, пестливі та згрубилі слова, питальні, неповні і незакінчені речення.

Науковий стиль побутує у двох формах: писемній (підручники, дослідження, дисертації, наукові праці) та усній (повідомлення, наукова доповідь тощо). До ознак наукового стилю належать: вживання слів у прямому значенні; стрункість викладу думки, відповідно, широке використання складних речень, зокрема складнопідрядних з чітким логічним зв'язком між компонентами; логічна побудованість; наявність специфічних термінів та професіоналізмів.

Публіцистичний стиль (стиль засобів масової інформації) має дві форми: писемну (статті, фейлетони, нариси) та усну (публічні виступи). Для публіцистичного стилю характерне широке вживання суспільно-політичних термінів (*закон, перспектива, держава* тощо), абстрактних іменників, емоційно забарвлених конструкцій (риторичних питань, окличних речень).

Сакральний, або конфесійний, стиль мовлення обслуговує релігійні потреби суспільства. Для сакрального стилю характерне: використання слів-назв Бога, найменувань стосунків людини і Бога, інверсійний порядок слів у реченні, який актуалізує увагу читача, повтори слів і словосполучень, з допомогою яких наголошується та чи інша думка.

Художній стиль мовлення – це стиль художньої літератури, який побутує в писемній формі. Художній стиль мовлення має низку особливостей, за ним закріплені певні функції.

1. 4. Художня література як вид мистецтва

Будучи видом мистецтва, художня література є способом осмислення світу, пізнання навколишньої дійсності. На відміну від історії, яка відтворює реальність крізь призму минулого (те, що було), література реалізує те, що є, було або буде крізь авторське бачення. Звідси випливає надзвичайно важливі проблеми художньої літератури співвідношення правди та авторського вимислу, які в різних пропорціях виявляються у текстах різних стилів.

Художня література – частина культури нації, яка, забезпечує їй відповідне місце в культурному світовому континуумі (просторі). Художня література є показником рівня культури нації. До того ж, з художньою літературою пов'язане становлення літературної мови, оскільки однією з ознак літературної мови є опрацьованість її майстрами слова. Художня література як вид мистецтва реалізується вербальними засобами.

Художню літературу можна розглядати з іншого ракурсу. Так, до родового поняття література, сукупності писаних і друкованих творів певного народу, епохи, людства, входить видове поняття художня література. На противагу науковій, технічній, релігійній літературі, художня література описує дійсність художніми образами. Отже, *образність* – основна властивість художньої літератури. Термін *художня література* передбачає використання художніх засобів. Отже, другою ознакою художньої літератури є *металогія*, на противагу *автології*, властивості офіційно-ділового, наукового стилів мовлення. Пор.: *Автологія* – термін риторики, «мовлення, побудоване без вживання в ньому слів і виразів у переносному значенні (тропів). Усі мовні одиниці автологічних текстів використовуються у прямих, безпосередньо семантичних реалізаціях» [24, с. 840]. *Металогія* (від грец. *meta* через, після, за і *logos* слово, мовлення) – образне мовлення, у якому слова і вирази використані в переносному значенні [24, с. 323].

У літературознавстві поняття *художня література* має такі синоніми: *словесність*, *фікція*, *белетристика*, *література*, *красне письменство*, які, проте, дещо відрізняються. *Красне письменство* – калька французького слова *белетристика*. В українському літературознавстві *белетристика* – художня масова, популярна, розважальна проза. *Фікція*, термін західноєвропейського літературознавства, найчастіше він позначає уявну художню дійсність, нереальну, в термінології українського літературознавства *художня вигадка*. *Словесність* – застаріла назва усної та писемної творчості літератури. На позначення художньої літератури виокремлюють термін *література*.

У літературознавців панує думка, що функція та структура вирізняє тексти художньої літератури від інших текстів.

Функціональність художньої літератури виявляється в тому, що вона виконує низку функцій, з-поміж яких найголовніша естетична. Час визначає естетичну цінність художнього тексту. Філософ Р. Інгарден увів на позначення особливості естетичності художнього тексту запропонував термін інтенціональність. Естетичне переживання, на його думку, викликає зміст тексту, в якому відтворюються як реальні, так і нереальні події. Подібну думку висловив Арістотель, увівши поняття *катарсису* (від грец. *підняття, очищення, оздоровлення*). Грецький філософ вважав, що у глядачів трагедія викликає катарсис, а саме гаму почуттів – співчуття, страх, гнів, таким чином, очищалася душа людини. Текстова тканина виконує естетичну функцію. Кожен художній текст є внеском не тільки у розвиток літературної мови, але й в удосконалення літературної мови.

Художня література виконує функцію, яка має низку синонімічних назв: гносеологічна, епістемічна, інформаційна. З цією функцією пов'язане збереження відомостей про світ. Система оцінок важлива в художньому тексті. У філософії системі оцінок відповідає термін аксіологічність. Аксіологічність літературних текстів відповідає пануючим у суспільстві нормам стилю, тематиці.

До того ж, художня література виконує ще одну важливу функцію – рекреативну (розважальну). Сприймання художньої літератури як психологічного процесу (читання художніх текстів) не тільки розвиває мислення та свідомість читачів, уміння аналізувати сюжетну лінію, але й заспокоює душу, дає змогу відволіктись від важких думок, загалом, з користю провести вільний час.

Художню літературу реалізує художній текст.

Визначальною рисою художнього тексту, як і художньої літератури загалом, є образність, художність, або образне мислення. Якщо формою пізнання дійсності у науці є поняття, то у художньому тексті – образи.

1.4.1. Художній текст як лінгвістична реальність

Художні тексти за способом викладу інформації на поетичні та прозові. Прозовий текст, на відміну від поетичного, не має залежності від ритму, тоді як поетичний текст характеризується ритмічною структурою.

Таксонімія художніх прозових текстів базується на ідеї про літературні роди: ліричні твори, епічні твори, драматичні твори.

Епічний художній текст (епос – гр. *оповідання*) це оповідь про минулі події. Жанр отримав назву від народних пісень епосу. У епічних текстах характеристика персонажів увиразнює їх поведінку, їхні вчинки, а не внутрішній світ, як у ліриці. Епічний текст представлено такою жанровою класифікацією: казка, міф, балада, повість, новела, роман, оповідання епопея, роман-епопея, сага, художній нарис.

Художні тексти «Гудзик» і «Гудзик – 2» за жанровим розмаїттям є романом, хоча авторка визначає твір як психологічну драму.

У результаті творчої діяльності автора виник художній текст. Художній текст – це явище культури, дійсність, творчо осмислена автором реалізація в жанрі певного роду.

Художній текст – це знакова одиниця, яку створив автор відповідно до свого задуму. Художній текст несе естетичну цінність. Читач та критик можуть по-різному сприймати текст.

Ознакою тексту є композиція. Композиція – це літературне поняття, яке передбачає організацію та впорядкованість тексту, яка відображає взаємозв'язок, розташування і співвідношення його частин для найповнішого втілення задуму автора. Композиція діалогії І. Роздобудько «Гудзик» і «Гудзик – 2» відповідає принципу простекції. Так, події художнього тексту «Гудзик» відбуваються в кінці ХХ ст., то сюжетна лінія художнього тексту «Гудзик - 2» відноситься до події, яка в сучасній українській історії має назву Революція Гідності.

Художній текст має справу з вигаданими або реальними подіями, але художні тексти збагачені вигаданими деталями і сконструйованими розмовами.

Так, діалогія І. Роздобудько ґрунтується на реальних фактах, особливо це стосується «Гудзик – 2».

Будь-який текст існує у комунікативному ланцюгу. Для художнього тексту важлива співпраця автора і читача. Художній текст функціонує в результаті співтворчості автора і читача, які ведуть між собою уявний діалог. Специфікою комунікативної ситуації, в якій функціонує художній текст, в тому, що автор і читач роз'єднані в часі. Проте художній текст «Гудзик» і «Гудзик – 2» написані в наш час, і автор, і читач були свідками подій, про які йдеться в творах. Проте читач «бачить» події очима автора. Текст функціонує лише у комунікативній ситуації, яка його і визначає.

У аналізі тексту враховують конгеніальність, тобто творча співпраця автора і читача. Для розуміння тексту важливе таке поняття як пресупозиція – фонові знання, якими володіє автор і які уможливають сприйняття тексту читачем. Розуміння тексту читачем це «проникнення» у концептуальну систему автора, у його свідомість.

Авторське мовлення та персонажне мовлення є основою текстової тканини. Автор тексту добирає образи, розвиває їх для досягнення естетичного впливу читача.

Через суб'єктивне сприймання автора у художньому тексті відтворює об'єктивну дійсність. Автор добирає різні мовні засоби, які відтворюють тему та ідею тексту. Саме тому В. В. Виноградов однією з найголовніших категорій тексту розглядає *образ автора*: «Образ автора – це не просто суб'єкт мовлення, найчастіше він навіть не названий у структурі художнього твору. Це – концентроване втілення суті твору, яке об'єднує всю систему мовленнєвих структур персонажів у їх співвідношенні з оповідачем і через них стає ідейно-стилістичним центром, фокусом цілого» [5, с. 118]. У мовознавстві були суголосні думки. Так З. Тураєва виокремлює теорію локації, яка близька до розуміння образу автора Виноградова. Вона вважає, що локація – це відношення навколо творчого Я письменника. Це поняття відтворює оцінку дійсності, розуміння вічних істин, життєву позицію, світогляд [41].

1.5. Стилїстика художнього тексту

Стилїстичний аналіз художнього мовлення здійснюється за мовними рівнями: фонетичний, морфемно-словотвірний, лексичний, морфологічний, синтаксичний. На фонетичному рівні аналізують явища звукопису – алїтерацію, асонанс, визначають семантичне забарвлення звукового складу української мови – фоносемантику. На морфемно-словотвірному рівні досліджують морфеми з семантичним навантаженням, лексеми, утворені специфічними для української мови способами словотвору. Лексичний рівень репрезентує аналіз лексичного складу текстової тканини. Морфологічний рівень стилїстичного аналізу репрезентують граматичні форми, властиві тому чи тому стилю мовлення. Синтаксичний рівень пов'язаний з аналізом синтаксичних конструкцій, які реалізують мовомислення автора.

Українська стилїстика пов'язана з вивченням мови творів певних письменників. У минулому столїтті стиль І. Котляревського досліджували М. Семенів, Ю. Шевельов, К. Баценко, П. Дудик; Є. Гребінки – А. Деркач; Г. Квітки-Основ'яненка – О. Гончар, О. Скорик; Марка Вовчка – Н. Татаренко, П. Доценко, І. Проценко; Т. Шевченка – Л. Булаховський, В. Ващенко, І. Білодід, М. Гнатюк, М. Сулима; А. Свидницького – М. Хращевський; І. Тобїлевича – Д. Баранник, Г. Удовиченко; Панаса Мирного – І. Грицютенко; І. Нечуя-Левицького – Г. Їжакевич, Ф. Жилко; П. Грабовського – Н. Яценко; І. Франка – А. Бурячок, З. Франко, Ф. Жилко, Я. Закревська, А. Коваль, М. Онишкевич, Л. Полюга, З. Терлак; Л. Глібова – В. Мариниченко; Лесї Українки – М. Сулима, І. Білодід, П. Тимошенко, М. Бойко, І. Олійник; О. Кобилянської – В. Лимаренко, М. Станівський; М. Коцюбинського – І. Білодід, К. Дорошенко, М. Костенко, П. Рева, М. Богдан; А. Тесленка – М. Сулима, А. Сизько; М. Черемшини – І. Петличний; Л. Мартиновича – А. Григорук; П. Тичини – Ю. Шевельов, М. Леонова, В. Шадура; М. Рильського – І. Білодід, Г. Колесник, О. Давидова; О. Гончар – Н. Сологуб.

1.5.1. Ідіостиль як базовий термін стилістики

Українська дослідниця Леся Ставицька у статті «Про термін ідіолект», яка побачила світ у 2009 р. у журналі «Українська мова» [38], розкриває сутність стилістичних термінів – ідіолект та ідіостиль, зокрема термін ідіолект співвіднесено із базовим поняттям стилістики – ідіостиль.

Ідіолект(широке розуміння) – реалізація мови в устах індивіда, тобто сукупність текстів одного автора, які досліджує лінгвіст з метою вивчення системи мови.

Ідіолект (вужке розуміння) – специфічні мовленнєві особливості певного носія мови.

Ідіостиль письменника ширший за його ідіолект, перше охоплює друге. Ідіостиль – сукупність мовних виражальних засобів автора. Індивідуальний стиль основних стильових особливостей які характеризують твори того чи того автора у певний період або всю його творчість. Ідіостиль письменника включаючи в себе ідіолект і виявляється в мовній і комунікативній компетенції, усвідомленому виборі засобів спілкування, мовному смаку і чутті. Ідіолект – специфічні виражальні засоби ідіостилю.

Термін ідіостиль походить від гр. *idios* «свій, своєрідний, особливий». У стилістиці терміни *ідіостиль* і *індивідуальний стиль* виступають як синонімічні поняття.

Л. Ставицька розкриває поняттєву сутність терміна *ідіолект* у зв'язку з соціолінгвістичними термінами *етнолект*, *соціолект*, *гендерлект*, *криптолект*. Авторка розглядає суміжні терміни, яким підпорядковується ідіолект: етнолект – варіант другої новозасвоєної мови, специфіка якої обумовлена впливом на неї рідної мови через інтерференцію. Соціолект – мова певного соціального угруповання. Криптолект – мова призначена для внутрішньогрупового спілкування, незрозуміла для сторонніх (сімейні мови, дитячі мови, кримінальне арго, технічний жаргон). Термін гендерлект виявляється у поняттях: фемінолект – мовлення жінок і маскулінолект – мовлення чоловіків. Ідіолект передбачає врахування екстралінгвального фону мовотворчості письменника. Авторка

відзначає, що ідіолект письменника варто передовсім вивчати на епістолярній спадщині, де яскраво проявляється мовна особистість письменника. Л. Ставицька зауважує, що ідіостиль релевантний до поняття дискурс.

Авторка підкреслює, що поняття ідіолекту передбачає врахування соціологічних характеристик мовця (автора), ситуації спілкування, часового періоду творчості, тобто констатує зв'язок стилістики із соціологією. Дослідниця підкреслює зв'язок стилістики з нейролінгвістикою.

Л. Ставицька розглядає становлення терміна ідіолект, тлумачення його різними лінгвістичними течіями, зазначає, що первісно ідіолект вживався на позначення особливостей індивідуального мовлення, зокрема підкреслює, що німецькі молодограматикаки увели поняття узусу як узагальненого вияву індивідуальних конкретних мовленнєвих виявів, узус призводить до появи мовної норми.

Можемо стверджувати, що в ХХІ ст. активізувалися стилістичні дослідження мовомислення письменників через ключові поняття стилістики – ідіостиль та ідіолект. Так, ідіостиль В. Шевчука вивчала О. С. Переломова (2002), ідіостиль поетичних творів С. Гординського – В.Ф.Півень (2007), ідіостиль С. Воробкевича – Н.О. Шатілова Н.О. (200), ідіостиль Є. Ярошинської–Г.Морараш; ідіолект Т. Шевченка досліджував С. А. Січкара (2003).

1.6. Стилістичний аналіз як складник філологічного дослідження тексту

Зв'язок стилістики з лінгвістикою тексту реалізує таке твердження: Стиль матеріальне втілення тексту.

Лінгвістика тексту – галузь мовознавства, наразі мовознавча дисципліна, що вивчає структурно-граматичні, семантико-змістові, комунікативно-прагматичні, семіотичні властивості тексту, його категорійні ознаки, закономірності структурної організації, зв'язки з іншими текстами, а також процеси створення, сприймання й інтерпретації тексту. Численність аспектів вивчення тексту та їхня відносна автономність зумовили варіативність назви

галузі – граматики тексту, лінгвістичний аналіз тексту, теорія тексту тощо. Об'єкт, предмет, завдання та методи дослідження відрізняють лінгвістику тексту від інших наук, які досліджують текст. Об'єкт лінгвістики тексту – усні й писемні тексти усіх стилів та жанрів; предмет – структурні, семантико-змістові, функціональні ознаки тексту, текстові категорії.

Як самостійна галузь мовознавства лінгвістика тексту виокремилася на межі 1960–70-х рр. ХХ ст. Усвідомлення того, що аналіз мови не повинен обмежуватися граматичним аналізом ідеальної мовної системи, а емпіричним об'єктом лінгвістичних теорій має бути функціонування мови в соціальному контексті, стимулювало дослідження тексту в європейській та американській лінгвістиці (В. Дресслер, Я. Петефі, Х. Ізенберг, А.-Ж. Греймас, С. Шмідт, Т. ван Дейк, М.-А. Геллідей, та ін.).

В Україні становлення лінгвістики тексту пов'язують з іменами, С. Єрмоленко, М. Плющ, Л. Мацько, В. Мельничайко І. Ковалика. Стрижневими для української лінгвістики тексту були питання структури тексту з акцентуванням на семантико-стилістичному аспекті, розроблення методики лінгвістичного аналізу тексту, спрямованого на з'ясування ідей задуму письменника, емоційного, естетичного смислу, що лежать в основі твору і визначають вибір та функціонування мовних засобів для відображення об'єктивної дійсності (І. Ковалик, Л. Мацько, М. Плющ). Наприкінці 20 ст. коло питань, пов'язаних з вивченням структури тексту, його онтології, описом параметрів та функцій розширилося завдяки систематичному і різноаспектному лінгвістичному та стилістичному осмисленню в українському мовознавстві (О.Мороховський, В. Мельничайко, В. Кухаренко, Т. Радзієвська, Ф. Бацевич, А. Загнітко, О. Селіванова, І. Кочан, М. Крупа, Г. Сюта, О. Горошко та ін.) та зарубіжному (В. Дресслер, Х. Ізенберг, П. Гартманн, Ц. Тодоров, Н. Енквіст, Т. Ніколаєва, Г. Золотова, В. Одинцов, І. Гальперін, Г. Солганик, О. Москальська, О. Падучева, Н. Валгіна).

У лінгвістиці тексту налічують до 300 визначень тексту. Визначення І. Гальперіна, одного з найвідоміших дослідників тексту, відповідає розумінню

письмового (художнього тексту). Пор.: «Текст – твір мовленнєвого процесу, який є завершеним, літературно опрацьованим відповідно до типу документа; твір, що складається із заголовка і ряду особливих одиниць (надфразних єдностей), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, і має певну цілеспрямованість та прагматичну настанову» [6, с. 18].

Текст – це багатогранне, багатоаспектне явище, що має, без сумніву, свою специфіку, яка полягає у тому, що його потрібно розглядати з урахуванням різних підходів. Дослідник повинен обрати ракурс розвідки, відповідно до якого і вибудує стратегію аналізу.

Текст як найскладніший об'єкт лінгвістики може досліджуватися у різноманітних ракурсах. Вивчення тексту передбачає різноманітні аспекти, як от: *психолінгвістичний* (процеси породження і сприйняття тексту); *онтологічний* (сутність тексту як лінгвістичної реальності, його статус та специфіка серед інших мовних одиниць); *прагматичний* (характер ставлення автора до об'єктивної дійсності і до змістового матеріалу тексту – вплив на реципієнта); *гносеологічний* (характер відображення у тексті об'єктивної дійсності, знань про духовну й матеріальну культуру); *культурологічний* (з одного боку, текст є елементом культури, з другого – у тексті відображається культура), *стилістичний* (мовне оформлення ідейно-тематичного навантаження). Отже, стилістичний аспект дослідження тексту – один із пріоритетних напрямів мовознавства.

Стилістика та лінгвістика тексту пов'язані з усіма дисциплінами гуманітарного циклу. Нагадаємо слова М. Бахтіна «Текст є данністю усього гуманітарного циклу», тобто усіх гуманітарних дисциплін [2]. Стилістичний аналіз розглядають як складник мовознавчих та літературознавчих досліджень тексту.

До мовознавчих дисциплін належать загальне мовознавство (вивчення мови за мовними рівнями), стилістика, психолінгвістика (породження та сприйняття тексту), соціолінгвістика, етнолінгвістика, діалектологія (усне

мовлення, діалектний текст, фольклорний текст), фольклористика, пареміологія.

Серед літературознавчих дисциплін: історії літератури, теорії літератури, літературної критики – справу з текстом мають дві перші науки.

Літературознавство – наукова дисципліна про сутність та функціонування в суспільстві художньої літератури; система наукового знання про мистецтво слова. Літературознавство – відносно молода наука, вона виділилось у відносно окрему галузь знання наприкінці XVIII – на початку XIX ст. і видозмінюється з процесом поглибленої диференціації та інтеграції науки. До XVIII ст. вона розвивалася в надрах філософії та естетики. Хоча джерела літературознавчих ідей існували вже в окремих стародавніх міфах. Перші струнки літературознавчі концепції запропонували давньогрецькі мислителі Платон і Аристотель [93]. Поява терміна літературознавство відносять до 1812 року. У XIX ст. з'являються і перші літературознавчі школи, в тому числі українські.

До допоміжних до літературознавства дисциплін, які вивчають текст, належать бібліографія, текстологія, літературознавча історіографія, герменевтика. Текстологія – історично-філологічна дисципліна, що вивчає пам'ятки писемності, твори літератури і фольклору для критичної перевірки і встановлення на підставі наявних варіантів автентичності текстів. У визначенні автентичності текстів важливу роль відіграє стилістичний аналіз.

Об'єктом дослідження текстології є різноманітні списки давніх текстів, стиль і час їх написання аналізуються з метою встановлення авторства та ідентичності тексту. Текстологія досліджує текст як документ на предмет його автентичності, простежуючи текстові зміни (стилістичні, ідейні), з'ясовує дату, підстави та умови створення тексту, особливості його редакції.

1.7. Творчий шлях Ірен Роздубудько

Ірен Роздубудько – сучасна українська письменниця з Донецької області, яка на даний період займає досить високий рейтинг серед інших сучасних письменників. Ірен Роздубудько народилася 3 листопада 1962 року в сім'ї лікарів. В дитинстві письменниця писала російською, проте, як зазначає сама

авторка в розмові з Є. Кононенко, українську мову дуже любила і на кожному святі в дитячому садку була в ролі маленької українки [21].

Письменниця навчалася заочно на факультеті журналістики в Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Після університету працювала телеграфісткою, журналістом та диктором радіогазети, тому здобула великий досвід у різних сферах діяльності.

За період своєї творчості Ірен Роздобудько отримала низку нагород, зокрема стала лауреаткою та переможницею літературних конкурсів «Коронація слова» у 2001, 2005 та 2011 рр. перемогла в конкурсі імені Ю. Долгорукого та на міжнародному конкурсі дитячої літератури «Портал». Проявляють цікавість до творів Ірен Роздобудько і за кордоном.

Першим твором письменниці є детектив «Пастка для жар птиці» за який авторка отримала премію Всеукраїнського конкурсу «Коронація слова – 2001». Згодом письменниця написала такі твори, як «Ескорт у смерть», «Зів'ялі квіти викидають», «Гудзик», «Гудзик – 2», в яких порушує проблеми зради та кохання, «Дві хвилини правди», «Все що я хотіла сьогодні» в яких порушує проблему розвитку особистості, спонукає читача вдосконалюватися та розвивати себе. У творах «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю» та «Ранковий прибиральник» порушує проблему заробітчанства та суму за рідною землею, а твір «Якби» показує взаємозв'язок минулих подій із сьогоденням. Роман «Гудзик – 2. Десять років по тому» був написаний під час Революції Гідності, тому письменниця згадує про події, які відбувалися в той період.

Творчість Ірен Роздобудько досліджували декілька сучасних критиків, зокрема Я. Голобородько, Л. Горболіс, Н. Герасименко, Н. Акулова, Ю. Джугастрянська, С. Філоненко, Л. Старовойт, О. Романенко, Г. Улюра.

Я. Голобородько вважає Ірен Роздобудько «досить плідною авторкою», яка у кожному твору порушує проблему самотності. На його думку, саме жінки більшою мірою проживають власну самотність [9]. Також літературознавець звертає увагу на роман «Двадцять, або виховання жінки в умовах, непридатних

до життя», де «містяться соковиті, фонічні, можливо навіть, неперевершені фантасмагорійні малюнки і видіння» [8, с. 7-8].

Важливо звернути увагу на те, що в кожному творі Ірен Роздобудько центральним персонажем є жінка, яка постає самостійною особистістю, із своїми поглядами на світ, з багатим внутрішнім світом та чіткою позицією. Усі героїні творів проходять через нерозділене кохання, яке показує їхні душі та кардинально змінює їх життя. На думку О. Романенко, всі героїні творів Ірен Роздобудько стараються допомогти чоловікам віднайти гармонію життя у складному світі: «Нехтуючи вічним законом кохання-притягання, згрубілі душі чоловіків втрачають спокій у цьому земному існуванні, перетворюючись на вічно блукаючі бліді тіні світу мертвих – їм недоступні справжні почуття, смак світу, радощі життя» [33].

Також, великий внесок у дослідження творів письменниці внесла Н. Герасименко. Дослідниця називає тексти Ірен Роздобудько «психологічним читивом», яке легко сприймається широким загалом людей і допомагає краще розкрити головного героя, відчутти найглибші порухи його душі, з думкою якої ми не можемо не погодитись [7 с.37].

1.8. Художні тексти І.Роздобудько «Гудзик», «Гудзик – 2»: літературознавчий аспект

Першу частину твору письменниця написала 2005 році і тримала перше місце у конкурсі «Коронація слова».

За визначенням письменниці, твір є психологічною драмою. У творі розповідається про невзаємне кохання кожного героя твору і як вони через це страждають.

Шлях до щастя однієї з головних героїнь художнього твору «Гудзик» є досить драматичним, оскільки Ліка дізнається, що її коханий Денис в минулому був закоханим у її матір Єлизавету Тенецьку, і це почуття триває і досі. Дівчина сприймає цю інформацію максимально тяжко: вона тікає в гори і там за допомогою старої бабці потрохи відновлює свій психологічний стан. Кожен

герой у творі нещасливий по своєму: Дениса картає почуття провини, Єлизавета Тенецька потрапляє в психічну лікарню через втрату доньки. Проте, в другій частині «Гудзик 2» цей біль та образу одне на одного перебиває Революція Гідності, в якій беруть участь майже всі герої твору: Денис шукав Ліку по всьому світі, однак, за іронією долі, вони випадково зустрілись на Майдані.

Продовження першої частини твору Ірен Роздобудько пише у 2013 році і не оминає політичну проблему, яка виникла у країні: герої твору зображені великими патріотами своєї землі, незалежності та свободи слова. Події, які відбулись в той період повністю перекреслили образи та історії минулого.

У творі письменниця порушує низку проблем, зокрема: кохання і зради, брехні й довіри, залежності й свободи, любові і нелюбові, деградації, пошуку справжнього сенсу життя та ін.

Проблема деградації суспільства досить влучно пронизує другу частину твору «Гудзик 2. Десять років по тому»: Ірен Роздобудько роздумує над спокійним ставленням деяких людей до державних проблем, показує «рабський, прогнилий спокій» і прикладом головних героїв спонукає до правильних дій [31].

Твір «Гудзик» за ідейним задумом містить в собі повчальний характер, оскільки письменниця закликає «любити друзів, захищати батьківщину, поважати старих, не принижувати слабших за себе, не брехати, нічого не боятися і нічого не просити» [32, с. 108].

1.9. Висновки

Отже, стилістика – галузь лінгвістики, що вивчає принципи використання різномірних мовних засобів, спрямованих на досягнення певного прагматичного результату залежно від особливостей сфери спілкування. Стилiстика пов'язана з усіма філологічними дисциплінами: текстологією, бібліографією, літературознавчою історіографією, герменевтикою.

В українській мові виокремлюють такі функціональні стилі: науковий (стрункiсть викладу думки, широке використання складних речень, термінів), офіційно-діловий (реалізується в указах, у текстах законів), розмовний (використовується в усному мовленні побуту), публіцистичний (стиль засобів

масової комунікації), конфесійний (стиль мовлення обслуговує релігійні потреби суспільства) та художній (стиль художньої літератури, який побутує в писемній формі).

Художній стиль мови, який реалізується в художній літературі, загалом має риси образності та художності. Художня література репрезентується художніми текстами. Художній текст – це семіотична одиниця, створена відповідно до задуму автора, що має естетичну(пізнавальну, рекреативну) цінність, може бути по-різному інтерпретована залежно від життєвої позиції читачів, критиків.

Базовим поняттям стилістики є ідіостиль. Ідіостиль – це сукупність мовних виражальних засобів автора. Ідіостиль письменника включаючи в себе ідіолект виявляється в мовній і комунікативній компетенції, усвідомленому виборі засобів спілкування та мовного смаку. Ідіолект – це специфічні виражальні засоби ідіостилю.

Розділ II

Оніми у художніх текстах Ірен Роздобудько

У мовознавстві представлено два класи слів: оніми та апелятиви.

У художньому творі велике місце відводиться власним назвам. В енциклопедії сучасної України подають таке визначення власним назвам: – це слова або словосполучення, які позначають індивідуальні об’єкти. Вони роблять індивідуальним об’єкт, вирізняють його [92, с. 10]. У мовознавстві виокремлюють таку галузь знань, як ономастика. У Словнику української мови фігурує таке визначення ономастики: – це сукупність власних назв у словниковому складі мови [СУМ, V с. 698].

Розрізняють такі класи власних назв, або онімів.

- Антропоніми – назви людей.
- Міфоніми – назви міфічних істот і божеств.
- Топоніми – назви географічних об’єктів.
- Хрематоніми – назви предметів матеріальної та духовної культури.
- Ергоніми – назви організацій [92, с. 10].

2.1. Антропоніми у художніх текстах Ірен Роздобудько

У художніх творах виокремлюють такі антропоніми: *Ліза, Мишко, Саша, Ліка, Сергій, Валя, Ритуся, Макс, Оленка, Танька, Віка, Ліна, Марина, Микола, Стас, Тетяна Миколаївна, Ганна Тарасівна, Марія Григорівна, Павло Костянтинівич, Олександра Іванівна, Арнольд Семенович, Марія Василівна, Антоніна Петрівна, Платонівна, Петрович, Яківна, Семенович, Любов Данилівна Северин, Влайко, Мілан, Дезмонд, Андріс, Валдіс, Пол, Джошуа, Шон, Адель, Енджі Маклейн, Маркус Дрейк, Мелані Страйзен, Збішек Залеські, Олівія Берд, Олександр Блок, Шарль Перро, Омар Хайям, Гемінгвей, Ніцше, Моцарт, Фройд.*

За структурою антропоніми поділяють на однокомпонентні, двокомпонентні та трикомпонентні назви.

2.1.1. Однокомпонентні антропоніми

Однокомпонентні антропоніми поділяють на дві групи: офіційні (повні) імена та неофіційні (скорочені) імена.

У художніх текстах реєструємо дві офіційні (повні) назви.

Сергій запозичене в давньоруську мови з грецької, що в перекладі означає «високий» [12, с. 217].

*Він пробіг краєм імпровізованого столу якраз у той момент, коли ми цмулили нерозведений спирт, поминаючи **Сергія*** [32, с. 60].

Марина через старослов'янську мову запозичено в давньоруську з грецької, що означає «морська» [13, с. 394].

*Таким чином, за рекомендацією однієї своєї колишньої студентки, Ліни, я познайомився з **Мариною*** [31 с.19].

До неофіційних назв належать:

- гіпокористики;
- демінутиви;
- пейоративи.

До гіпокористиків ми віднесли такі власні назви: *Ліза, Саша, Ліка, Валя Віка, Ліна*.

Ліза – скорочена назва від Єлизавета. Єлизавета в перекладі з давньоєврейського слова означає «клятва».

*Не напружуйся, – раптом сказала вона. – Мене звати **Ліза**. Ти ж це хотів дізнатися?* [32, с. 19].

Саша – скорочена назва від Олександра. Олександра в перекладі з грецької мови означає захисниця [14, с. 179].

*Дівчину в чорному звали **Сашею*** [32, с. 24].

Ліка – неофіційна форма від Анжеліка. Анжеліка з грецької мови означає «солодка».

Треба зателефонувати мамі і попросити, аби привезла Ліку ближче до вечора, поки вона прибере, сходить до магазину по хліб і молоко, приготує щось смачненьке [32, с. 40].

Віка – скорочена назва від Вікторія. Ім'я Вікторія походить з латинської мови що означає «переможниця» [15, с. 398].

– Не переймайся, – відмахнулась Віка. – Вона завжди мало говорила [32, с. 167].

Серед неофіційних назв є декілька демінутивів, зокрема: *Оленка, Мишко, Ритуся.*

Оленка – зменшувальна форма від Олена, утворена за допомогою суфікса -к-. Оленка через церковнослов'янське посередництво запозичено в давньоруську з грецької, що в перекладі означає «світла» [14, с. 179].

Я сів у крісло перед дзеркалом, Оленка пильно подивилася на моє обличчя [32, с. 133].

Мишко – зменшено-пестливе від Михайло, утворене за допомогою суфікса -к-. Через церковнослов'янське посередництво запозичено в давньоруську мову з грецької [13, с. 468].

Тоді ми – я та двоє старших від мене друзів – сиділи в ресторані «Лісовий» та добирали достойні об'єкти для продовження бенкету «на хаті» в Мишка [32, с. 22].

У творах спостерігаємо одне зменшено-пестливе ім'я з суфіксом -ус-: *Ритуся.*

Бабуся Валя витирала хустинкою розчулені, почервонілі очі, Платонівна насолоджувалась імпорнтним лікером, а Ритуся мусолила під столом мою ногу своєю розпашілою ступнею [32, с. 69].

У художніх творах фіксуємо пейоратив з суфіксом -к-: *Танька.*

Танька – зневажливо-згрубіле від Тетяна. Тетяна походить з давньогрецької мови, означає «засновниця» [12, с. 69].

– Будеш , як сир в маслі... – сказала Танька , котра вже зо два роки парилася на трасі, продаючи шини і в дощ, і в спеку [31 с.73].

У творах також фіксуємо алегроформи. Алегроформи це – скорочені та стягнені форми слів і словосполучень, які виникають у розмовній мові при прискореному темпі мовлення (з додатковими чинниками емоційного характеру) [91]. У художньому творі наявні такі алегроформи: *Макс, Ден, Стас*.

Макс – скорочена назва від Максим. Максим походить з латинської мови, означає «найбільший» [13].

Ден – скорочена назва від Денис. Денис запозичено через церковнослов'янську мову в давньоруську з грецької [17, с. 33].

Ден та Макс – два круті хлопаки, майбутні генії, швидко збігали в сільпо і завантажилися кількома пляшками міцного «чорнила» [32, с. 9].

Стас – скорочена назва від Станіслав. Станіслав означає «стати славним» [12].

*Марина вирішила, що сьогодні мусить розставити все по своїх місцях і підготуватися до змін, які можуть відбутися, щойно вона скаже **Стасу** «так» [31, с. 91].*

Також у текстах натрапляємо на однокомпонентні власні назви, до яких входять найменування по батькові: *Платонівна, Петрович, Яківна, Семенович*.

Платонівна – по батькові від Платон, Платон через церковнослов'янську мову запозичено з грецької, що означає широкоплечий [14, с. 432].

*Бабуся Валя витирала хустинкою розчулені, почервонілі очі, **Платонівна** насолоджувалась імпортним лікером, а Ритуся мусолила під столом мою ногу своєю розпашілою ступнею [32, с. 69].*

Петрович – по батькові від Петро. Петро в перекладі з грецької означає «скеля» [14].

*– Та ти хіба нашого **Петровича** не знаєш? З ранку язика не поверне [32, с. 181].*

Яківна – по батькові від Яків. Яків – власна назва, яка також згадується в Біблії, що означає «іти слідом» [16, с. 541].

***Яківна** насупилася, та все ж всілась на своє місце й знову почала мене розглядати [32, с. 182].*

Семенович – по батькові від Семен. Семен через церковнослов'янське посередництво запозичено в давньоруську мову з грецької, що означає «слухати» [12, с. 211].

*Чоловік, **Семенович**, чемно перепросив, вилаявшись, мовляв, до інституту літератури, де один з пунктів облаштовано, вже не прорвемось: звідти вже «беркутята» сунуть* [31, с. 261].

У художніх творах фіксуємо такі іноземні імена: *Влайко, Мілан, Дезмонд. Андріс, Валдіс, Пол, Джошуа, Шон, Адель.*

– *Саме ці зробив **Влайко**, мій фотограф. Пан чимось незадоволений? Я можу чимось зарадити?* [32, с. 148].

– *Як казав мій дідусь **Мілан** – земля йому пухом! – дві чарки виноградної горілки і я згадаю, якого кольору очі були у сьомої доньки Адама* [32, с. 152].

*Так, – зітхнула вона. – Але по-моєму єдиний, хто не змінився – це саме **Дезмонд*** [31, с. 4].

– *Вона там, старий! – заволав **Андріс** у слухавку збудженим голосом, немов його вкусив скажений пес* [31, с. 8].

*Розмова з директором санаторію паном **Валдісом**, виявилася, попри старі перестороги, необтяжливою* [31, с. 10].

*У **Пола** була підбита щелепа, у мене під оком світився фіолетовий синець* [31, с. 126].

*...**Джошуа** сам сповістив їй про фестиваль і про авторство фільму, який дійсно належав тій самій Єлизаветі Тенецькій* [31, с. 136].

*Вона потисла **Шону** руку і віддала валізку, розмірові якої він здивувався: «Це – все?»* [31, с. 182].

*Я – **Адель**, дружина містера Шепарда* [31, с. 184].

2.1.2. Двокомпонентні власні назви

У тексті виокремлюємо такі двокомпонентні власні назви (імена та по батькові): *Тетяна Миколаївна, Ганна Тарасівна, Марія Григорівна, Павло*

Костянтинович, Олександра Іванівна, Арнольд Семенович, Марія Василівна, Антоніна Петрівна.

Близько восьмої Тетяна Миколаївна почала зворушливо покашлювати під кабінетом [32, с. 4].

Прожила я в бабусі Ганни Тарасівни до середини зими [32, с. 197].

Вискочила на подвір'я. Марія Григорівна кинула на мене скептичний погляд [32, с. 214].

І тому Павло Костянтинович продовжував розмову сам із собою, стишивши голос [31, с. 74].

Олександра Іванівна знизала плечима. Це могло означати все що завгодно – і «так», і «ні». Або – «відчепись» [31, с. 76].

На більш серйозні рейки ці спостереження за собою і людьми поставив старенький викладач Арнольд Семенович, котрого на лекціях майже ніхто не слухав, адже говорив він повільно і собі під ніс [31, с. 81].

– Марія Василівна мені щоранку щось приносить, хоч я і не прошу [31, с.224].

Ось кого вона не відвідала, поглинута своїми проблемами – Антоніну Петрівну, колишню вчительку [31, с. 254].

2.1.3.Трикомпонентні власні назви

У творі спостерігаємо тільки один приклад трикомпонентного імені (ім'я, по батькові, прізвище): *Любов Данилівна Северин:*

Увечері ще мала зайти до Любові Данилівни Северин, яка тепер знаходилась під опікою доглядальниці і чекала на неї, щоб «погомоніти» про ту «прокляту Америку», з якої « не повертаються» [31, с. 96].

2.1.4.Прецедентні назви

З поміж антропонімів натрапляємо на прецедентні назви. Прецедентні імена – імена людей, відомі широкому загалу, які зробили внесок у культуру. У

художньому творі спостерігаємо такі прецедентні імена: *Гемінгвей, Ніцше, Моцарт, Фройд, Шарль Перро, Олександр Блок, Омар Хайям.*

До таких прецедентних назв відносимо: іноземні імена та прізвища, імена та прізвища письменників, прізвища письменників, музикантів, психологів.

До однокомпонентних прецедентних назв належать: *Гемінгвей, Ніцше, Моцарт, Фройд.*

Прізвища письменників: *Гемінгвей, Ніцше*

Гемінгвей – американський письменник і журналіст, який написав такі відомі твори, як «Старий і море», «Прощавай зброє», «Свято, яке завжди з тобою». Письменник за свої здобутки в літературі отримав Нобелівську премію [54].

Дорогою я читав Гемінгвея, покурював « травку» в туалетах потягів і думав, що я – типовий представник «утраченого покоління» [32, с. 60].

Ніцше – відомий німецький філософ, філолог, психолог, представник ірраціоналізму. Написав такі відомі праці: «Походження трагедії з духу музики», «Наука і мудрість у боротьбі», «Філософія в трагічну епоху Греції» [56].

Ніцше – вартий уваги хоча б за те, що з його антигуманістичними та антихристиянськими ідеями погодиться лише меншість [32, с. 63].

У художньому творі фіксуємо одне прізвище музиканта: *Моцарт*

Моцарт – австрійський композитор, який творив у XVIII столітті і справив великий вплив на музичну культуру. У творчому доробку музиканта близько 600 творів, найвідоміші з яких «Весілля Фігаро», «Реквієм» [51].

Вона народжувалася під мелодію Моцарта, яка линула з лікарняного репродуктора, народжувалася так само легко, як і прекрасна музика кілька сторіч тому [32, с. 42].

Серед власних назв також натрапляємо на прізвища психолога *Фройда.*

Фройд – відомий австрійський психолог XIX століття. З відомих його робіт є «Походження видів» та «Дослідження душевного життя новонароджених».

Гадаю, мене привітав би сам Фройд [32, с. 54].

Серед двокомпонентних прецедентних назв виділяємо:

Імена та прізвища письменників: *Шарль Перро, Олександр Блок, Омар Хайям.*

Шарль Перро – французький письменник, поет і критик, основоположник жанру літературної казки. Написав дуже популярні і всесвітньо відомі казки — «Кіт у чоботях», «Попелюшка», «Спляча красуня», «Червона шапочка», «Синя Борода», «Осячча Шкура» [59].

*А ти вважав, що я маленька дівчинка, котра не читала нічого складнішого від казок **Шарля Перро**? [32, с. 108].*

Олександр Блок – російський поет, драматург ХХ століття. Поєднання містичного і буденного, відчуженого і повсякденного притаманне для усієї творчості Блока в цілому. Написав відому збірку «Вірші про прекрасну Даму».

*Зрештою, я був романтичним, захоплювався **Олександром Блоком** і нічого не мав проти, аби в моєму житті з'явилася Прекрасна Дама [32, с. 52].*

Омар Хайям – перський поет, математик, філософ, астроном, представник жанру рубаї [67].

*Що краще, як вчитала у свого улюбленого **Омара Хаяма**, «голодувати, ніж їсти абищо» [31 с.79].*

2.1.5. Прізвиська

У художніх текстах також реєструємо прізвиська: *Лисиця, Віслюк, Залізна Гава, Царівна-жабка.*

Лисицею назвали головну героїню тому, що в неї було волосся рудого кольору.

*Процес був досить неприємним і болючим, але **Лисиця** сиділа тихо й слухняно, тільки голова її смикалася в різні боки, як у ляльки» [31, с. 165].*

***Птаха** долив горілки в склянку, яку **Лисиця** ще тримала в руці: – Пий, дороженька, вдома не наллють! [32, с. 165].*

Віслюком назвали героїню через те, що вона була дуже впертою.

*Подумки я одразу охрестив цю нахабу «**Віслючком**», але на курс довелося взяти – дурень був би, якби не взяв [31, с. 22].*

Через неймовірно зелений колір очей головний герой асоціював Ліку із царівною-жабкою.

Вдивляючись в обличчя, ловив себе на думці, що серед тисячі зустрічних виглядав рудоволосу «царівну-жабку» з опущеними на пів-щоки віями, а не статурну білявку з різкою американською вимовою» [31, с. 122].

Прізвисько Залізна Гава отримала помічниця Енджі Маклейн через те, що була прямою та різкою у своїх висловленнях.

Не встигли вони зайти до помешкання, як на них, мов фурія, вилетіла та, про яку в селищі теж пліткували – служниця місіс Страйзен на ім'я «Залізна Гава» [31, с. 143].

2.2. Ергоніми

У художніх текстах фіксуємо такі ергоніми: «Суок», «Лісовий», «Національ», «Прапор жовтня».

Н. В. Подольська пропонує таке визначення цього терміна: ергонім – розряд оніма; власна назва ділового об'єднання людей, зокрема спілки, організації, установи, корпорації, підприємства, закладу, гуртка» [29, с. 151].

У художніх творах наявні такі назви ресторанів: «Суок», «Лісовий», «Національ».

«Суок» – назва ресторану. Припускаємо, що така назва використана для того, щоб порівняти офіціантку з головною героїнею твору казки «Три товстуни» Юрія Олеші.

Вийшов на вулицю і вперше не попрямував до свого улюбленого ресторанчика «Суок», хоча міг би [32, с. 4].

«Лісовий» – назва ресторану «Лісовий» зумовлена тим, що він розташований у лісі.

Тоді ми – я та двоє старших від мене друзів – сиділи в ресторані «Лісовий» та добирали достойні об'єкти для продовження бенкету «на хаті» в Мишка» [32, с. 22].

«Національ» – ресторан, де головний герой в юності мріяв побувати.

Я запросив його повечеряти до «Націоналю» [32, с. 73].

Також у творі згадано кінотеатр «Прапор Жовтня».

Я винайняв квартиру неподалік від кінотеатру «Прапор Жовтня» і отримав посаду старшого методиста [32, с. 65].

2.3. Хремотоніми у художніх текстах «Гудзик», «Гудзик 2»

У художніх текстах письменниці Ірен Роздобудько також фіксуємо хремотоніми – назви предметів матеріальної і духовної культури [92]. У художніх творах спостерігаємо такі хремотоніми: *фестиваль «Ніч кіно», фільм «Божевілля», стаття «Випадок у горах», газета «Times», програма «Культура N-ська», програма «Погляд», роман «Джейн Ейр» фестивалю Трайбека, фільм «Німа кров», мультфільм «Шрек», фільм «Гаррі Потер», центр розвитку дитини «Індиго ХХХ», картина «Єрусалим», жовтневий палац.*

Хремотоніми у творі виступають прикладкою. Прикладка це – означення, що виражається іменником і узгоджується з пояснюваним словом у відмінку [СУМ, II с.638].

У одному контексті натрапляємо на 2 хремотоніми: *фестиваль «Ніч кіно», фільм «Божевілля», фільм «Німа кров», фестивалю «Трайбека».*

– Пам'ятаєш торішній молодіжний фестивалю «Ніч кіно»? Вона там посіла перше місце за короткометражний фільм «Божевілля»!» [32, с. 20].

Вчора, коли ми повернулися з Берлінгтону, на фестивалі Трайбека, відбувся показ «Німої крові» – нашого фільму [31, с. 45].

І на ранок в газеті з'явиться стаття «Випадок у горах» [32, с. 30].

«Руслан та Людмила» – поема-казка російського поета Олександра Пушкіна [52].

Згадав казку «Руслан і Людмила», зворушливу дитячу ностальгію з маминим голосом, яка схилилася наді мною, хворим на ангіну, та захоплено декламує пушкінські рядки [32, с. 56].

Газета «Times» – впливова щоденна британська газета, одна з найстаріших у світі [55].

Я захопився іншим – почав вчитися, завів купу нотатників та папок, куди складав цікаві вирізки з єдиної іноземної газети «Times», що продавалась в кіосках [32, с. 62].

У текстах натрапляємо на назви телепередач: програма «Культура N-ська», програма «Погляд».

Мені запропонували посаду режисера в програмі «Культура N-ська» [32, с. 68].

Програма «Погляд» – програма, в якій за текстом розшукували людей, які зникли безвісти.

Хоча, років зо три потому, в програмі «Погляд» показали сюжет про дивну людину, що живе в скорботному домі [32, с. 186].

Біблія – сукупність текстів різних епох і авторів, яка сприймається всіма християнськими конфесіями як Священне Писання.

*Однак...не сміємося ж ми, читаючи **Біблію** [32, с. 107].*

«Джейн Ейр» – класичний роман англійської письменниці Шарлотти Бронте. Цей твір вважають частково автобіографічним і найвизначнішим в її творчому доробку. Він також є одним з найвідоміших романів у Великій Британії [70].

Пізно ввечері, посидівши з мамою і прочитавши їй на ніч черговий розділ «Джейн Ейр» – книжки, яку вона могла читати вічно [31, с. 38].

Мультфільм «Шрек» – популярний комп'ютерний повнометражний анімаційний фільм кіностудії Dreamworks Pictures режисерів Ендрю Адамсона і Вікі Дженсон за мотивами дитячої книги Вільяма Стейга «Шрек». Всього створено 4 частини «Шрека» [71].

Фільм «Гаррі Потер» – вигаданий персонаж і головний герой знаменитої серії романів англійської письменниці Джоан К. Ролінг [72].

Там – Шрек з Гаррі Потером, тут – ностальгійний сум музики парадую-але і холодно, холодно [31, с. 65].

Центр розвитку дитини «Індиго ХХХ». За твором, в цьому центрі лікували дітей з дефектами мови.

Той самий Арнольд Семенович, царство йому Небесне, встиг познайомити її з директором центру розвитку дитини «Індиго ХХХ» [31, с.82].

Картина «Єрусалим» – картина французького художника Жана-Леона Жерома, написана у 1867 році. Знаходиться в колекції музею Орсе в Парижі (Франція) [73].

– Ну, по-перше, на твій рахунок вчора переведено мільйон доларів – друга частина за «Єрусалим»

Жовтневий палац – пам'ятка архітектури, спроектована і побудована у 1842 відомим архітектором Вікентієм Беретті. Одна з найбільших у Києві театральних зал: вміщує понад дві тисячі глядачів [74].

Поруч зі мною на гору до Жовтневого палацу бігло кілька хлопців [31, с.301].

2.4. Топоніми

У художніх текстах натрапляємо на топоніми: *Мадрид, Київ, Рига, Азовське море, Афганістан, Литва, Єгипет, Фінляндія, Латвія, Монтенегро, Туніс, Греція, Італія, Мексика, Гамбург, Нью-Йорк, Берлінгтон, Сан-Дієго, півострів Коронадо, Манхетен, Волинь, Арбат.*

У художньому творі згадуються такі різновиди топонімів:

Хороніми – назви будь-яких територій.

Ойконіми – назви населених місць.

Гідроніми – назви водних об'єктів.

Астіоніми – назви столиць.

Годоніми – назви вулиць.

2.4.1. Астіоніми

До астіонімів ми відносимо: *Мадрид, Київ, Рига.*

Мадрид – столиця та найбільше місто Іспанії, яке нараховує близько трьох мільйонів людей. Головною пам'яткою міста є Мадридський собор.

*Протягом року тривали переговори про включення її в делегацію, що їхала на конференцію до **Мадрида** [32, с. 40].*

Київ – столиця та найбільше місто України, одне з найбільших і найстаріших міст Європи [77].

*І це я намагався довести їй і в **Києві**, і тут, у **Штатах**, дивуючись невпевненості, яка оселилася в ній, здається, на віки вічні [31, с. 5].*

Рига – столиця Латвії і найбільший місто країн Балтії. Місто розташоване на березі Ризької затоки Балтійського моря [78].

*Я знайшов її в елітному реабілітаційному санаторії під **Ригою** [31, с. 7].*

У тексті згадується один гідронім Азовське море.

Азовське море – внутрішнє море басейну Атлантичного океану. Сполучене з Чорним морем між Україною та Росією [47].

*Колись давно, у дитинстві, Ліза з бабусяю відпочивали в пансіонаті на березі **Азовського моря** [32, с. 41].*

2.4.2. Хороніми

До хоронімів ми віднесли такі власні назви: *Афганістан, Литва, Єгипет, Фінляндія, Латвія, Монтенегро, Греція, Італія, Мексика.*

Афганістан – країна на Півдні Центральної Азії. Афганістан розташований на роздоріжжі між Сходом і Заходом й з давніх часів є центром торгівлі та міграції.

*...частину направляють до **Афганістану**, на мене нарешті зійшов спокій [32, с. 57].*

Литва – держава в Балтійському регіоні Північної Європи [58].

*Колись вона вирішила перевірити, таємно поїхала до **Литви**, де прихованою камерою відзняла унікальні кадри штурму телецентру та взяла купу інтерв'ю [32, с. 88].*

Єгипет – середземноморська країна. Столицею Єгипту є місто Каїр, яке є найбільшим містом Близького Сходу та Північної Африки.

В Єгипті – цій загадковій країні, яку поглинули хвилі часу, заповзяті «бедуїни», відсидівши певний час біля своїх яток, увечері одягають лахи, обмотують голови «арафатками» і на своїх джипах мчать у серце пустелі, щоби розіграти виставу своїх древніх предків [32, с. 110].

Фінляндія – нордична країна у Північній Європі. Межує зі Швецією на заході, Норвегією на північному заході та Росією на сході [62].

А у Фінляндії сиві бабусі, святкуючи ювілей Сибеліуса, одягають зворушливі широкі спідниці з шелесткої тафти та смугасті панчохи, щоби виконати біля пам'ятника композитору хорали – все для тих самих туристів...[32, с. 110].

Латвія – держава в Балтійському регіоні. З часу незалежності Латвію називають однією з країн Балтії [64].

Перед тим, як мені начистити фейс, я встиг з'ясувати, що «руда дівчина» приїхала з Латвії й була закінченою наркоманкою [32, с. 132].

Монтенегро – країна у Південно-східній Європі. Розташована на узбережжі Адріатичного моря і є частиною Балканського півострова [75].

Монтенегро – маленька країна, що не так уже й давно входила до складу колишньої Югославії [32, с. 144].

Туніс – країна на півночі Африки на узбережжі Середземного моря ; найменша за площею арабська держава Північної Африки [66].

Вони не нав'язували своїх послуг, як ведеться в Єгипті [32, с. 146].

Греція – суверенна європейська держава на півдні Балканського півострова та численних островах грецького архіпелагу. Населення: 10,7 млн. осіб (73 місце у світі). Столиця і найбільше місто — Афіни [76].

У квітні подружжя поїхало відпочивати до Греції, перед тим у будинку панувала тиша [32, с. 205].

Італія – держава на півдні Європи, що складається з півострова, відмежованого Альпами та оточеного кількома островами [81].

Працівники, що реконструювали палац в Італії, випадково відкопали кістяки двох закоханих, які протрималися за руки тисячу п'ятсот років [31, с.75].

Мексика – країна в південній частині Північної Америки [83].

–...підводні печери поблизу узбережжя Мексики вночі стають притулком для багатьох рифових акул [31,с. 106].

2.4.3. Ойконіми

У творі Ірен Роздобудько звертаємо увагу на ойконіми: *Гамбург, Нью-Йорк, Берлінгтон, Сан-Дієго, Коронадо, Манхетен, Волинь.*

Гамбург – друге по величині місто в Німеччині.

Я згадував тисячі випадків із викраденням, з продажем до рабства, яке існувало навіть у цивілізованому світі [32, с. 137].

Нью-Йорк – найбільше місто у США, розташоване на Атлантичному узбережжі біля гирла річки Гудзон [79].

У Нью-Йорку лише починався ранок і перед Дезом стояв велетенський кухоль кави, а сам він світився свіжістю, мов маків цвіт, курич електронну сигарету і перший почав розмову, ніби ми недавно бачились [31, с. 38].

Берлінгтон – місто, в окрузі Читтенден штату Вермонт. Населення — 42 417 осіб [80].

Вчора, коли ми повернулися з Берлінгтону, на фестивалі Трайбека, відбувся показ « Німої крові» – нашого фільму [31, с. 45].

Сан-Дієго – місто на південному заході США у регіоні Південна Каліфорнія [82].

– Їдьмо! – рішуче сказала Єлизавета. – Якщо він викладає в Сан-Дієго, то, певно, там і мешкає [31, с. 101].

Манхетен – один із п'яти міських округів у місті Нью-Йорк, штат Нью-Йорк, у США, і третій за населенням серед округів міста [85].

Будинки на Манхетені, коледж, університет, Пітер Страйзен, діти, бізнес на діжках з білого дуба і – гроші, гроші [31, с. 175].

Волинь – історично-культурна область, територія на північному заході сучасної України в басейні південних приток Прип'яті і верхів'ях Західного Бугу [86].

*Забрали лиш поранених і тих, хто гронами повис на нашій розпрекрасній «бляшанці», відремонтованій і подарованій нам волонтерами з **Волині*** [31, с.311].

У художніх текстах наявний годонім *Арбат*.

Арбат – найстаріша вулиця Москви, що знаходиться в одному з її історичних районів [63].

*Я сиджу на **Арбаті** в невеличкій, але страшенно дорогій кав'ярні, де, крім мене, немає нікого* [32, с. 131].

2.5. Міфоніми

Утворах фігурують такі міфоніми: *Богородиця, Бог, Архангел Михайло, Ісус Христос*.

Богородиця – у християнстві один із титулів Діви Марії. В іконописі зображується у вигляді Марії з немовлям Ісусом [57].

– *Подивись, у неї обличчя **Богородиці**. А шкіра!* [32, с. 86].

Бог – багатогранне поняття, яким віряни монотеїстичних релігій описують надприродну, верховну, духовну субстанцію або єство. Для послідовників політеїстичних релігій *боги* – це надприродні істоти з різним ступенем могутності та різними сферами впливу [61].

*Я й досі дивуюся, наскільки яскраво і просто дитина може відчувати дотик **Бога*** [32, с. 104].

Архангел Михайло згадується в канонічних книгах Біблії. У християнстві 21 листопада вшановують святого Михайла [87].

*Навіть дивно: чому б не потелефонувати Ліні, не заспокоїти її, мовляв, «тут – а де ти? – давай зустрінемося біля **архангела Михайла** – будемо разом...* [31, с. 266].

Ісус Христос – єврейський проповідник та релігійний лідер першого століття, засновник і центральна постать християнства, однієї зі світових релігій [88].

І червоні доріжки вистелялися по краплині – аж доки не стали суцільним кривавим полотном, аби ми зрозуміли ціну всього, про що не думали мирні часи, що сприймали лише на рівні історії про своїх предків, або ще далі – історію Ісуса Христа, в якій прописано все [31, с. 312].

2.6. Висновки

Отож, у художніх текстах у класі онімів представлено: антропоніми (власні назви людей), ергоніми (назви організацій), хрематоніми (назви матеріальної і духовної культури), топоніми (назви географічних об'єктів), міфоніми (назви божеств). Серед антропонімів виділяємо однокомпонентні, двокомпонентні та трикомпонентні власні назви. У художніх текстах натрапляємо на прецедентні назви, які відомі широкому загалу людей. Також з'ясовуємо, що в творах наявна велика кількість топонімів, які групуємо на астіоніми, гідроніми, хороніми, ойконіми, годоніми. Серед представлених груп в художньому тексті Ірен Роздобудько «Гудзик», «Гудзик – 2» найменше представлено міфонімів та ергонімів, проте використання цих класів важливе для розуміння загальної картини тексту. У художньому тексті представлена велика палітра власних назв, які ознайомлюють читача не тільки із питомими українськими іменами, а й із запозиченими.

Розділ III

Апелятиви у художніх текстах «Гудзик» I «Гудзик – 2. Десять років по тому».

Апелятиви – це загальні назви. Серед апелятивів чималу групу становлять абстрактні іменники.

3.1. Абстрактні іменники

Абстрактні іменники свідчать про інтелектуалізацію мови художнього твору. Словник української мови подає таке визначення на позначення цього терміна: абстрактна лексика — слова на означення якостей, властивостей, станів, відчуттів, категорій мислення, духовної і матеріальної культури [СУМ, I с. 6].

У творі письменниці використовує такі абстрактні іменники: *жах, страх, тривога, відвертість, враження, нудьга, каяття, надія, сумнів, тривога, нестриманість, радість, ніжність, відчай, кохання, ненависть, спокій, провина, огида, співчуття, страждання, цікавість, приязнь, захват, захоплення, невпевненість, сором, душа, образа, щастя, подив, відраза, зверхність, сміливість, наївність, відчай, розгубленість, відповідальність, невігластво, безкультур'я, заздрісність, амбіція, залежність, совість, злість, легкість, чуттєвість, печаль, хист, вміння, здібність, талант, пихатість, нахабство, сумління, впевненість, свіжість, холод, морок, запах, голос, смак, тиша, дихання, пахощі, аромат, вічність, час, мить, погляд, мовчання, чекання, клопіт, чвари, мрія, спогад, уява, цинізм, ідея, подія, пам'ять, сподівання, увага, фантазія, мовчання, іронія, довіра, неправота, ніяковість, підступ, прощання, гостинність, зрада, забуття, хаос, пафос, зусилля, впізнавання, обережність, урочистість, прохання, прикрість, суворість, досконалість, рішучість.*

3.1.1. Абстрактні іменники на позначення психічного стану

З-поміж абстрактних назв виділяємо слова на позначення психічного стану, серед них є іменники на позначення позитивного та негативного стану: *жах, страх, тривога, відвертість, враження, нудьга, каяття, надія, сумнів,*

тривога, нестриманість, радість, ніжність, відчай, кохання, ненависть, спокій, провина, огида, співчуття, страждання, цікавість, приязнь, захват, захоплення, невпевненість, сором, душа, образа, щастя, подив, відраза, зверхність, сміливість, наївність, відчай, розгубленість, відповідальність, невігластво, безкультур'я, заздрісність, амбіція, залежність, совість, злість, легкість, чуттєвість, печаль, хист, вміння, здібність, талант, пихатість, нахабство, сумління, впевненість.

Жах – почуття, стан дуже великого переляку, страху, що охоплює когонебудь [СУМ, II с . 513].

Проте з неменшим жахом думав про те, що в куточку екрана висвітився жовтий конвертик [32, с. 4].

Страх – стан хвилювання, тривоги, неспокою, викликаний чеканням чогонебудь неприємного, небажаного [СУМ, IX с. 753].

*Дякуючи Богу, мої **страхи** не справдились і я увірвався в квартиру, на ходу знімаючи одяг, розкидаючи на всі боки взуття [32, с. 4].*

Тривога – неспокій, збентеження, викликані якимсь побоюванням, страхом перед чимось, передчуттям неприємного, небезпечного [СУМ, X с . 253].

*Тільки за білим старомодним парканом у стилі псевдобароко привабливо шумів кошлатий чорний ліс і від нього на мене покотилася потужна хвиля свіжості і **тривоги** [32, с. 10].*

Відвертість – властивість за значенням відвертий. Який щиро виявляє почуття, думки; чистосердечний, правдивий, прямолінійний [СУМ, I с. 563].

*Я й потім не звик звикнути до її голосу: хоч би про що вона говорила – про погоду, книжки, кінофільми, їжу – все звучало солодко-непристойно, ніби найбільша **відвертість** [32, с. 11].*

Враження – те, що залишається в свідомості людини від баченого, пережитого [СУМ, I с . 757].

*Хоча, певен, я багатьом зіпсував **враження** від того почуття, яке називається «першим коханням»: намагався не зустрічатися з однією дівчиною довше місяця, а найчастіше – й одного життя [32, с. 22].*

Нудьга – стан, викликаний бездіяльністю, відсутністю розваг; сум, досада [СУМ, V с . 452].

Відчуття усталених стосунків наводило на мене страшенну нудьгу [32, с.22].

Каяття – почуття жалю з приводу зробленого вчинку [СУМ, IV с . 127].

Жодного разу я не відчув каяття [32, с. 22].

Надія – впевненість у можливості здійснення чогось бажаного, потрібного, приємного; сподівання [СУМ, V с. 70].

А коли зовсім втратив надію й кинув погляд на перезрілу матрону за сусіднім столиком, до зали увійшло троє дівчат [32, с. 23].

Сумнів – непевність щодо вірогідності, можливості чого-небудь; брак твердої впевненості в комусь, чомусь [СУМ, IX с. 839].

Те, що вечір закінчиться у Мишківій квартирі, ні в кого не виникало сумнівів [32, с. 24].

Тривога – неспокій, збентеження, викликані якимсь побоюванням, страхом перед чимось, передчуттям неприємного, небезпечного [СУМ, X с . 253].

Ми проминули те місце, на якому Ліза мене покинула. Я знову відчув тривогу [32, с. 29].

Нестриманість – якого важко або неможливо стримати; дуже сильний [СУМ, V с . 391].

І ненавидів себе за нестриманість [32, с. 30].

Радість – почуття задоволення, втіха, приємність [СУМ, VIII с. 436].

Аби не виявити радості, довелося трохи побігати й погукати, проте мені ніхто не відповів [32, с. 31].

Ніжність – ніжне, тепле почуття, ласкавість, сердечність у ставленні до кого-небудь [СУМ, V с. 421].

Відчай – почуття сильного душевного болю, безвихідності; розпач [СУМ, I с. 659].

Потім мене накрила хвиля ніжності – дивної, незнайомої мені ніжності, змішаної з відчаєм [32, с. 36].

Кохання – почуття глибокої сердечної прихильності до особи іншої статі; закохання [СУМ, V с. 313].

*Ліка – дівчинка, дитя короткого й некучого **кохання**, її надійний якір, що втримує біля берега [32, с. 42].*

Ненависть – почуття великої неприхильності, ворожості до кого-, чого-небудь [СУМ, V с. 341].

*На заміну безглуздому цинізму прийшли дієвіші почуття: **ненависть** і спрага будь-якої діяльності [32, с. 56].*

Спокій – стан душевної рівноваги, відсутність хвилювань, сумнівів, клопотів і т. ін. [СУМ, IX с. 560].

*Коли після швидкої підготовки поблизу Бішкека нам оголосили, що частину направляють до Афганістану, на мене нарешті зійшов **спокій** [32, с.57].*

Провина – те саме, що вина: Негативний вчинок або злочин; причетність до них або до чогось неприємного, що сталося [СУМ, I с. 438].

*У цьому місті залишалася жінка, з якою я так і не наважився одружитись, і тому відчував нестерпну **провину** [32 с. 58].*

Огида – почуття відрази в поєднанні з гидливістю [СУМ, V с. 613].

З відчуттям огиди бачив, що життя не змінилося й навіть пожвавішало, що той острівець крові та бруду, на якому я перебував [32, с.61].

Співчуття – чуйне ставлення до чийого-небудь горя, до чийось переживань [СУМ, IX с. 522].

Страждання – про вияв фізичного чи морального болю [СУМ, IX с. 748].

***Співчуття** розносить заразу **страждання** – за певних обставин співчуття може призвести до втрати життєвої енергії [32, с. 63].*

Цікавість – бажання, намагання дізнатися про щось в усіх подробицях; увага до кого-, чого-небудь; допитливість [СУМ, XI с. 227].

*Щойно мені вдалося чітко описати для себе всі чесноти якоїсь нової знайомої, моя **цікавість** до неї зникла [32, с. 67].*

Приязнь – дружня прихильність до кого-небудь, симпатія (часто взаємна) [СУМ, VIII с. 107].

*Дуже близько від того почуття, яке називається **приязню** [32, с. 67].*

Захват – велике внутрішнє піднесення, збудження; порив; запал [СУМ, III с. 376].

*Дівчисько-ведуча захлиналася **захватом**, і боротися з цим я не мав жодного бажання [32, с. 68].*

Захоплення – бути в радісно-піднесеному стані задоволення, замилювання і т. ін. ким-, чим-небудь [СУМ, III с. 392].

Усе, що викликало захоплення та ейфорію на початку, тепер гнітило [32 с.91].

Невпевненість – людина, яка не має впевненості у чому-небудь, який сумнівається в істинності чого-небудь [СУМ, V с. 269].

*Його рухи виказували **невпевненість** [32, с. 94].*

Сором – почуття сильного збентеження, зніяковіння через свою погану поведінку, недостойні дії, вчинки і т. ін. [СУМ, IX с. 464].

*Ми поїхали до РАГСу, а потім до неї. Мене душив **сором** [32, с. 96].*

Душа – внутрішній психічний світ людини, з її настроями, переживаннями та почуттями [СУМ, II с. 445].

*– Якби люди могли бачити порухи **душі** – як у кіно! – вони б краще розуміли події власного життя [32, с. 106].*

Образа – зневажливе висловлювання, негарний вчинок і т. ін., що спрямовані проти кого-небудь і викликають у нього почуття гіркоти, душевного болю [СУМ, V с. 561].

*В кожному кричить власна **образа** [32, с. 107].*

Щастя – стан цілковитого задоволення життям, відчуття глибокого вдоволення й безмежної радості, яких зазнає хто-небудь [СУМ, XI с. 573].

*Для неї нестерпне наше **щастя**, і вона нас обрахувала [32, с. 107].*

Подив – почуття або стан, викликані сильним враженням від чого-небудь незвичайного, несподіваного, незрозумілого і т. ін. [СУМ, VI с. 741].

Відраза – почуття огиди, ворожнечі до кого-, чого-небудь [СУМ, I с. 626].

Її чоловік, мій тесть, викликав у мене подив, якщо не сказати більше – відразу [32, с. 116].

Байдужість – процес, який виражає незацікавленість, безсторонність [СУМ, I с. 90].

Зверхність – надмірна впевненість у собі, в своїх силах, здібностях, можливостях і т. ін.; зарозумілість [СУМ, III с. 467].

Я шкірою відчував її зверхність та байдужість [32, с. 125].

Сміливість – смілива поведінка, рішучість у вчинках; хоробрість, відвага [СУМ, IX с. 406].

– *Ні...Може, мартіні? – запропонував я, розуміючи, що з кожною хвилиною втрачаю сміливість та бажання про щось говорити* [32, с. 126].

Наївність – простодушно-довірливий стан людини, яка не має життєвого досвіду; безпосередній, недосвідчений [СУМ, V с. 94].

Ні, безумовно, мене розчулювали її відвертість, наївність [32, с. 158].

Відчай – почуття сильного душевного болю, безвихідності; розпач [СУМ, I с. 659].

Мої запитання викликали в неї такі напади відчаю, що доводилося користуватися медикаментами [32, с. 222].

Розгубленість – стан людини яка розгубилась, втратила спокій, холонокровність, рівновагу, рішучість від хвилювання, страху, сорому і т. ін. [СУМ, VIII с. 659].

Уперше я бачив її цілковиту розгубленість і довіру щодо себе [31, с.13].

Відповідальність. 1. Покладений на когось або взятий на себе обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справу, за чийсь дії, вчинки, слова. 2. Серйозність, важливість справи, моменту тощо [СУМ, I с. 620]. У тексті використано ЛСВ 1.

Я заспокійливо посміхнувся, маючи в душі купу сумнівів щодо її подальшої долі, відповідальність за яку тепер повністю мав узяти на себе [31, с. 14].

Невігластво – відсутність знань, неосвіченість у якій-небудь галузі [СУМ, V с. 262].

Безкультур'я – брак культури; культурна відсталість [СУМ, I с. 132].

*З одного боку йшло шалене насадження **невігластва, безкультур'я** і низьких пристрастей, а з іншого – абсолютно безсоромний грабіж вже загарбованого іншими [31, с. 16].*

Заздрісність – властивість за значенням заздрісний: Схильний до заздрощів; заздрий [СУМ, III с. 126].

Амбіція – самолюбство; гордість; честолюбство [СУМ, I с.38].

*Аж доки ми перетнемо певну незворотну точку, за якою назавжди залишиться генетика покори, страху, **заздрісності**, невиправданих **амбіцій**, зрадництва та інших наслідків багаторічного насадження викривлених понять [31, с. 16].*

Залежність. 1. Перебування під чийось впливом або чиеюсь владою, підкорення кому-, чому-небудь. 2. Зумовленість чого-небудь певними обставинами, причинами і т. ін. [СУМ, III с. 182]. У тексті використано ЛСВ 1.

*І ця **залежність**, певно, не давала їй спокою [31, с. 29].*

Совість – усвідомлення і почуття моральної відповідальності за свою поведінку, свої вчинки перед самим собою, людьми, суспільством; моральні принципи, погляди, переконання; сумління [СУМ, IX с. 435].

*На **совість** зроблений синхронний переклад голосом Ентоні Хопкіса точно і смачно передає інтонацію кожного речення [31, с. 54].*

Злість. 1. Почуття недоброзичливості; злоба. 2. Почуття роздратування, гніву, досади; розлюченість [СУМ, III с. 595]. У тексті використано ЛСВ 2.

*Потім виникає крива, хвороблива, ледь не інсультна посмішка. І хмільна **злість** [31, с. 60].*

Легкість – абстр. ім. до легкий. 1. Який має невелику, незначну вагу; протилежне важкий. 2. Плавний, граціозний (про ходу, рухи і т. ін. [СУМ, IV с. 461]). У тексті використано ЛСВ 2.

*І пішла якомога швидше, з кожним кроком відчуваючи **легкість** [31, с. 92].*

Чуттєвість. 1. Властивість за значенням чуттєвий. Чуттєвість сприймання.
2. Здатність відчувати, сприймати що-небудь органами чуття [СУМ, XI с. 390].

У творі використано ЛСВ 1.

*У повітрі витала атмосфера **чуттєвості*** [31, с. 121].

Печаль. 1. Те, що засмучує кого-небудь, завдає комусь горя, журби. 2. розм. Те саме, що клопіт [СУМ, VI с. 346]. У тексті використано ЛСВ 1.

*Можна було б сказати, що брив серед загального піднесення по горло в своїй вселенській **печалі**, якби це дійсно була печаль у чистому вигляді* [31, с.121].

Хист. Уміння що-небудь робити, поводити себе певним чином; здібності.
// Надзвичайний природний дар, високий ступінь обдарованості; талант [СУМ, XI с. 60].

Вміння – здобута на основі досвіду, знання здатність належно робити що-небудь [СУМ, X с. 440].

Здібність 1.перев. мн. Природний нахил до чого-небудь; обдарування, талант.2.з інфін. Властивість, особливість, що виявляється в умінні робити, здійснювати що-небудь [СУМ, III с. 538].

Талант 1.род. у. Видатні природні здібності людини; хист, обдарування.

// Здібність до чогось, уміння робити щось [СУМ, X с. 26].

*Навіть якщо ти дійсно маєш **хист, вміння, здібності, талант** – вони нічого не варті, якщо немає такої мети: змінити на краще бодай один міліметр простору* [31, с. 176].

Пихатість. 1. Надмірно висока думка про себе, погорда, зарозумілість, зазнайство. // Надмірна впевненість у своїх силах, здібностях, можливостях; самовпевненість [СУМ, VI с. 370]. У тексті використано ЛСВ 1.

*Мене ніколи не приваблювала стерильна **пихатість** курортних міст* [31, с.196].

Нахабство – нахабний вчинок, нахабна поведінка [СУМ, V с. 226].

*Мав **нахабство** чемно змахнути пил з костюма містера Залеські, поправив на ньому краватку і заспокійливо підняв руки* [31, с. 218].

Сумління – усвідомлення й почуття моральної відповідальності за свою поведінку, свої вчинки перед самим собою, людьми, суспільством; моральні принципи, погляди, переконання; совість [СУМ, IX с. 838].

Рано чи пізно вони постануть перед судом власного сумління або – просто судом народу [31, с. 240].

Впевненість. 1. Усвідомлення своєї сили, своїх можливостей. 2. Тверде переконання в чомусь, щодо чогось, віра в кого-, що-небудь [СУМ, X с. 456]. У тексті використано ЛСВ 2.

Не маючи такої впевненості, чорт забирай, помирати буде прикро [31, с.301].

3.1.2. Абстрактні іменники на позначення властивостей та якостей

Серед абстрактних іменників фіксуємо слова на позначення властивостей та якостей: *свіжість, холод, морок, запах, голос, смак, тиша, дихання, пахощі, аромат.*

Свіжість – властивість і якість за знач. свіжий [СУМ, IX с. 80].

Тільки за білим старомодним парканом у стилі псевдобароко привабливо шумів кошлатий чорний ліс і від нього на мене покотилася потужна хвиля свіжості і тривоги [32, с. 10].

Холод – низька температура навколишнього середовища [СУМ, XI с. 113].

Морок – відсутність світла; темрява, темнота [СУМ, IV с. 805].

Я знову заплющив очі. Холод та морок скував мене [32, с. 5].

Запах – властивість предметів, речовин діяти на органи нюху [СУМ, III с. 247].

А ще відчув запах [32, с. 12].

Голос – сукупність різних щодо висоти, сили і тембру звуків, які видає людина [СУМ, II с. 115].

Смак. 1. Одно з п'яти зовнішніх чуттів, що виникає в людини й тварини при подразненні слизової оболонки язика харчовими та деякими нехарчовими

речовинами [СУМ, IX с. 392]. 2. Якість, властивість їжі й питва, що відчувається під час їх вживання [СУМ, IX с. 392]. У тексті використано ЛСВ 1.

*Чи з'явився у мене **смак** до життя? Смак до забезпеченого життя – точно [32, с. 70].*

Тиша – стан, коли де-небудь немає звуків, шуму [СУМ, X с. 135].

*Я увійшов до зали і опинився в прохолодній **тиші** з мелодійним дзюрчанням фонтанного струмка [32 с. 154].*

Дихання – процес поглинання кисню і виділення вуглекислоти живими організмами; газообмін [СУМ, II с. 291].

Однак цього стало досить, аби відчуті її прохолодне дихання [с. 179].

Пахощі – запахи, звичайно приємні, ароматні [СУМ, VI с. 101].

*Бузкові сутінки насунулися з-за гір, сонце швидко пірнуло за горизонт і на містечко попливли потоки неймовірних **пахощів**, які вдень зовсім не відчувались [32, с. 215].*

Аромат – приємний і ніжний запах; пахощі [СУМ, I с. 61].

*Вона одразу дістала з пакета засмажену курку і похливно поглянула на нас – чи не заперечуємо проти **аромату**, котрий одразу заповним увесь простір купе [31, с. 19].*

3.1.3. Абстрактні іменники на позначення часу

Серед абстрактних іменників є слова на позначення часу: *вічність, час, мить.*

Вічність – плин часу, що не має початку й кінця [СУМ, I с. 692].

*В мене зайшлося серце: здавалося, ми жили посеред цього лісу цілу **вічність**, здавалося, ми давно було разом і цей вранішній ритуал заплітання коси я спостерігав завжди [32, с.34].*

Час – одна з основних об'єктивних форм існування матерії, яка виявляється в тривалості буття [СУМ, XI с. 274].

Мить – дуже короткий проміжок часу; момент [СУМ, IV с. 722].

*Ліза підвелася назустріч, вони мовчки обнялися, помовчали так хвилину, на подив іншим відвідувачам, доки щемлива **мить** зустрічі не перетворилася на момент ніяковості [32, с. 47].*

3.1.4. Абстрактні іменники на позначення дій та процесів

У творах реєструємо слова на позначення дій та процесів: *погляд, мовчання, чекання, клопіт, чвари, мрія, спогад, уява, цинізм, ідея, подія, пам'ять, сподівання, увага, фантазія, мовчання, іронія, довіра, неправота, ніяковість, підступ, прощання, гостинність, зрада, забуття, хаос, пафос, зусилля, впізнавання, обережність, урочистість, прохання, прикрість, суворість, досконалість, рішучість.*

Погляд – спрямованість, скерованість зору на кого-, що-небудь [СУМ, VI с.711].

*Їй довелося зібрати неймовірну купу довідок, включно з медичними, обійти сотні бридких кабінетів, де кожен клерк кидав на неї скептичний **погляд** та, як і годиться, запитував: «Чи не маєте наміру залишитися за кордоном?» [32, с. 40].*

Мовчання – дія за значенням мовчати. Нічого не говорити [СУМ, V с.771].

*Це потребувало занадто багато слів та зусиль, а вона віддавала перевагу **мовчанню** [32, с. 41].*

Чекання – стан за значенням чекати. Перебувати де-небудь, щоб побачити когось, зустрітися з кимсь; розраховувати на появу, прихід кого-, чого-небудь [СУМ, XI с.290].

*Тепер усе її життя присвячене Ліці та...**чеканню** [32, с. 42].*

Клопіт – неспокій, хвилювання, зумовлені чим-небудь; турбота, тривога [СУМ, IV с. 187].

...Але тоді голова загромадиться безліччю зайвих клопотів і проблем, вечір буде зіпсовано [32, с. 45].

Чвари – суперечки, сварки, що виникають між людьми через розбіжність у думках, поглядах і т. ін. [СУМ, XI с. 287].

Ось я народилася «Настасією Пилипівною», а що бачу: дріб'язок, чвари, спітнілі долоньки... [32, с. 48].

Мрія – те, що створене уявою, фантазією; витвір уяви [СУМ, IV с. 817].

Раптом усе здалося дрібним та другорядним – і вступ до інституту, і мрії про славу... [32, с. 51].

Спогад – те, що збереглося в пам'яті; відтворення в пам'яті того, що раніше нею фіксувалося [СУМ, IX с. 553].

*На кілька місяців мені вистачило збудливих **спогадів** про її досяжність [32, с. 52].*

Уява – здатність образно створювати або відтворювати кого-, що-небудь в думках, свідомості; відтворювання кого-, чого-небудь в думках, свідомості [СУМ, X с. 545].

*І відповідно, не міг нічого вималювати в **уяві** [32, с. 54].*

Цинізм – відверто зневажливе, зухвале ставлення до загальноприйнятих норм моралі, етики, до чого-небудь, що користується загальним визнанням, повагою [СУМ, XI с. 215].

*Наступною стадією мого божевілля став **цинізм** [32, с. 54].*

Ідея – поняття, уявлення, що відбивають дійсність у свідомості людини та виражають ставлення її до навколишнього світу [СУМ, IV с. 11].

*Як позбутися нав'язливої **ідеї** та здобути рівновагу, я не знав [32, с. 55].*

Подія – те, що відбувалося або відбулося, сталося; явище, факт суспільного або особистого життя [СУМ, VI с. 749].

*У моїй голові ніби крутилася величезна бобіна з кіноплівкою, на яку я відсторонено фіксував **події** [32, с. 59].*

Пам'ять – здатність запам'ятовувати, зберігати і відтворювати в свідомості минулі враження [СУМ, VI с. 39].

*Тому моя **пам'ять** зафіксувала багато різних речей, які й досі мучать мене ночами... [32, с. 59].*

Сподівання – дія і стан за знач сподіватися: чекати кого-, що-небудь; дождити [СУМ, IX с. 556].

*Але мої **сподівання** виявилися марними – на кафедрі сказали, що Тенецька вже давно тут не працює [32, с. 61].*

Увага – зосередження думки або зору, слуху на будь-якому об'єкті; спрямованість думки на кого-, що-небудь [СУМ, X с. 361].

*Аби перемкнути **увагу**, почав розглядати цю іншу [32, с. 80].*

Фантазія – творча уява [СУМ, X с. 560].

*А це зовсім інше, ніж вдаватися до **фантазій** [32, с. 99].*

Мовчання – відсутність публічних висловлювань про кого-, що-небудь, друкованих творів у якій-небудь період [СУМ, IV с. 771].

*І через **мовчання** найперше страждає зраджена мною субстанція [32, с.108].*

Іронія – прихована насмішка; глузування, кепкування, глум.

*Вона відсторонилася, відсунулась якнайдалі – очевидно, і в ній ще лишилася **іронія** щодо мелодраматичних сюжетів, витерла очі краєчками коміра, дістала з рукава зібганий носовичок [31, с. 12].*

Довіра – ставлення до кого-небудь, що виникає на основі віри в чиюсь правоту, чесність, щирість і т. ін [СУМ, II с. 335].

*Уперше я бачив її цілковиту розгубленість і **довіру** щодо себе [31, с. 13].*

Неправота – неправильність міркувань, вчинків і т. ін.; помилковість [СУМ, V с. 366].

*Навіть найскладніше – визнати свою **неправоту** і вибачитись [31, с. 15].*

Ніяковість – властивість за значенням ніяковий. 1. Незграбний, неповороткий через сором'язливість. // Який виражає сором'язливість, незручне становище кого-небудь [СУМ, V с. 431].

*Долаючи **ніяковість**, ми могли невимушено говорити лише на дві теми – про тимчасове, і про справу, яка все ж таки була і якоюсь мірою залишалася для нас спільною [31, с. 20].*

Підступ. 1. Дія за значенням підступати і підступатися. 2. Зловмисність, прикрита показною доброзичливістю [СУМ, VI с. 509]. У тексті використано ЛСВ 2.

Знадобилося ще кілька тижнів, щоби я упевнилася, що це не підступ [31, с. 23].

Прощання. 1. Дія за значенням прощатися. 2. Розставання з чим-небудь [СУМ, VIII с. 353]. У тексті використано ЛСВ 1.

*Колись одна пані залишила по різних кутках стільки дрібничок, що ще кілька місяців після нашого чемного **прощання** заходила то за одним, то за іншим – і, як мені здавалося, забираючи це одне, залишала щось навзамін* [31, с. 24].

Гостинність – готовність, бажання приймати гостей і пригощати їх. // Гостинне приймання [СУМ, II с. 143].

*І з жахом зрозумів, що холодильник давно відключений і в хаті немає нічого, крім застарілої пачки чаю. Оце так **гостинність!*** [31, с. 30].

Зрада. 1. Перехід на бік ворога; віроломство, зрадництво. 2. Порушення вірності у коханні, дружбі. 3. Відмовлення від своїх переконань, поглядів і т. ін. [СУМ, III с. 696]. У тексті використано ЛСВ 3.

*І тому я не бачу жодних підстав звинувачувати мене у **зраді** улюбленого факультету* [31, с. 31].

Забуття. 1. Втрата згадки про кого-, що-небудь. 2. Стан того, хто повністю виключився з щоденних турбот, думок, переживань і т. ін [СУМ, III с. 33]. У тексті використано ЛСВ 1.

*– Це прекрасно. Прекрасно! – гарячково заговорив Дезмонд Уінтенберг. – Повернення після кількох років **забуття*** [31, с. 40].

Хаос. 1. У старогрецькій міфології — безмежний світовий простір, що являв собою суміш усіх стихій. 2. Цілковите безладдя.// Безладні, сумбурні, незрозумілі дії, вчинки [СУМ, XI с. 18].

Бунтарство – виявлення непокори, виступ проти пригнічення. // Непокірливість, схильність до бунту, протесту [СУМ, I с. 256].

*...Богемний **хаос** і дух **бунтарства** – ось що відрізняло Трайбек від інших і більш престижних фестивалів* [31, с. 53].

Пафос. 1. Почуття пристрасного запалу, піднесеності, натхнення. 2. Сутність, основна ідея, спрямованість, висловлена з піднесеністю, натхненням [СУМ, VI с. 99]. У тексті використано ЛСВ 2.

*Приїжджі по черзі виступали, з **пафосом** і захватом називали невідомі імена, читали уривки незрозумілих текстів і навіть вірші* [31, с. 68].

Зусилля. 1. Напруження фізичних, розумових або духовних сил, необхідне для виконання, здійснення чого-небудь./ перев. мн. Намагання зробити, виконати що-небудь. 2. Сила, потрібна для виконання певної роботи, дії [СУМ, III с. 732]. У тексті використано ЛСВ 2.

*Навіть не знав, що таке може бути : кілька **зусиль** – і перед тобою розкривається і тріпоче дивовижний візерунок на прозорому шовку* [31 с. 68].

Впізнавання – дія за значенням упізнавати: 1. Виявляти в кому-, чому-небудь когось знайомого або щось знайоме. // по чому. Розпізнавати кого-, що-небудь за якоюсь ознакою [СУМ, X с. 460].

*Про раптове **впізнавання** в натовпі* [31, с. 89].

Обережність – стан і властивість за знач. обережний. 1. Який поводить себе стримано, обдуманно, передбачливо, не наражаючись на можливу небезпеку, неприємності; обачний. 2. Який дбайливо, розумно поводить себе з чим-небудь [СУМ, V с. 489].

*...Вразила та **обережність** та ніжність, з якою він торкався її, ніби вона дійсно, була тією дівчинкою з кулі* [31, с. 95].

Урочистість. Абстр. ім. до урочистий. Урочисті заходи, дії на відзначення якоїсь знаменної дати, події і т. ін. [СУМ, X с. 482].

*Відчуваючи **урочистість** моменту, я скріпив ці схрещені долоні своєю десницею* [31, с. 100].

Прохання – ввічливе звертання до кого-небудь з метою домогтися чогось, спонукати кого-небудь зробити, виконати щось [СУМ, VIII с. 335].

*Адже саме зараз на моє **прохання** розмовляє з ректором того університету, котрий нас цікавить* [31, с. 103].

Прикрість – те, що викликає негативні емоції; неприємність. // Почуття незадоволення в результаті якоїсь невдачі; досада [СУМ, VII с. 650].

Певно, візит туди доведеться відкласти до ранку, з прикрістю подумав я, у піввуха слухаючи, як Дезмонд домовляється з Мігелем про покази нашого фільму для мешканців готелю [31, с. 111].

Суворість. Властивість за значенням суворий. Суворе ставлення до кого-, чого-небудь, суворе поводження з кимсь. // Суворий вираз (обличчя, очей і т. ін.); суворий тон [СУМ, IX с. 820].

Їхні обличчя випромінювали суворість [31, с. 126].

Суворість – абстр. ім. до досконалий. Який має потрібний ступінь довершеності [СУМ, II с. 384].

– Бажання досягти досконалості – не хвороба! – заспокоювала вона і, посидівши з ним п'ять хвилин, швидко втікала до майстерні [31, с. 153].

Рішучість – властивість за значенням рішучий. 1. Сміливий, непохитний у своїх рішеннях, діях, вчинках. / Який виражає сміливість, непохитність людини, свідчить про її впевненість, твердість характеру і т. ін. [СУМ, VIII с. 581].

Але виймає з нього всю душу разом з рішучістю [31, с. 162].

3.2. Назви професій

Серед іменників виокремлюємо назви професій, похідні за структурою. Похідні назви – це слова, до основи яких входить корінь і суфікс.

У романах Ірен Роздобудько спостерігаємо такі назви професій: *костюмер, міліціонер, сценарист, тракторист, чоботар, лікар, маляр, учитель, продавчиня, журналіст, дресирувальник, охоронець, мистецтвознавець, садівник, скрипаль, водій, філософ, художник, інженер, швейцар, оператор, психолог, санітар, фельдшер, психіатр, дефектолог, офіціант, депутат, репортер, менеджер, сержант, секретар, бухгалтер, агроном, продюсер.*

У художніх творах фіксуємо похідні назви із суфіксом -ер-: *костюмер, міліціонер.*

Костюмер – працівник театру, кіностудії, який підготовляє костюми для спектаклю, кінознімання [СУМ, IV с . 309].

*Навчаючись, Ліза підробляла в театрі **костюмером*** [32, с. 47].

Міліціонер – працівник міліції (у 1 знач.), який стежить за громадським порядком [СУМ, IV с. 737].

*Серед них, скажімо, є дівчина-провінціалка, дільничий **міліціонер**, безпритульний...*[31, с. 35].

Звертаємо увагу на похідні назви із суфіксом -ист-: *сценарист, тракторист.*

Сценарист – автор сценарію; кінодраматург [СУМ, IX с . 906].

*Перемовини про переведення «талановитого **сценариста**» велися з продюсерською телевізійною агенцією давно* [32, с. 58].

Тракторист – водій трактора [СУМ, X с.226].

Викладач Йельського університету, художники і музиканти, трактористи, байкери, якісь бабці з покинутих сіл , директор зоопарку...[31, с.53].

У творах фіксуємо дві назви професій із суфіксом -іст- (варіант суфікса -ист-): *журналіст, економіст.*

Журналіст – професіональний літературний працівник газет, журналів, радіо та інших органів інформації і пропаганди [СУМ, II с. 549].

*Іноземні гості та **журналісти** ночували в мальовничому готельному комплексі районного центру* [32, с. 163].

У творах спостерігаємо два слова на позначення назв професій із суфіксом -ар-: *чоботар, лікар.*

Чоботар – майстер, який шиє і ремонтує чоботи та інші види взуття; швець [СУМ, XI с. 346].

*А сам він, ніби якийсь **чоботар**, шпетить Канта, прагнувши першості* [32, с.63].

Лікар – особа з вищою медичною освітою, яка лікує хворих [СУМ, IV с. 512].

...лікар Гаспар Арнері з ретортою в руці, кумедний учитель танців Роздватрис із ніжно-рожевою, порцеляною лялькою...[32, с. 99].

Фіксуємо один іменник на позначення назви професії із суфіксом -ант-: *музикант*.

Музикант – той, хто грає на якомусь інструменті [СУМ, IV с.823].

Від нього вперше почула про Рональда Дейвіса, скульптора і бізнесмена, колишнього дислектика, засновника Центру досліджень проблем читання при Центрі корекції дислексії штату Каліфорнія [31, с. 81].

У творі спостерігаємо один іменник на позначення назв професії із суфіксом -яр-: *маляр*.

Маляр – той, хто займається малярством (у 1 знач.); художник [СУМ, IV с. 613].

...у виставкових залах та « червоних кутках» різних закладів демонструвалися картини місцевих малярів виключно на робочу тематику...[32, с. 68].

У творах Ірен Роздобудько фіксуємо один іменник із суфіксом -тель-: *учитель*.

Учитель. 1. Особа, яка навчає, викладає який-небудь навчальний предмет у школі. 2. Людина, яка є авторитетом у якій-небудь галузі, яка впливає на інших, передає свій досвід, знання, служить для них прикладом [СУМ, X с. 536].

...лікар Гаспар Арнері з ретортою в руці, кумедний учитель танців Роздватрис із ніжно-рожевою, порцеляною лялькою...[32, с. 99].

У художніх творах фіксуємо слово із суфіксом -ин-: *продавчиня*.

Продавчиня – та, хто продає який-небудь товар [СУМ, VIII с. 165].

– *Ну ось, наприклад, продавчиня, в якій ми сьогодні купували диню* [32, с.107].

У художніх текстах спостерігаємо один іменник із суфіксом -льник-: *дресирувальник*.

Д्रेसирувальник – той, хто займається дресируванням тварин, птахів і т. ін[СУМ, II с. 411].

– *Дресирувальник дельфінів!* – вигукнула руда дівчинка [31, с. 35].

Фіксуємо назви професій із суфіксом -ець-: *охоронець, мистецтвознавець.*

Охоронець. 1. Той, хто охороняє, стереже кого-, що-небудь. 2. Той, хто захищає кого-небудь, дбає про його безпеку, добробут і т. ін [СУМ, V с.824]. У тексті використано ЛСВ 1.

– *Ходімте зі мною, – сказав охоронець. – Я маю це з’ясувати* [31, с.122].

Мистецтвознавець – фахівець з мистецтвознавства [СУМ, IV с.719].

– *У нас є шанс! – повідомив він. – Ваш містер мистецтвознавець має таки помешкання у Сан-Дієго!* [31, с. 103].

У художніх текстах фіксуємо назви професій із суфіксом -ник-: *садівник, ремісник.*

Садівник фахівець із садівництва, особа, що вирощує та доглядає садові рослини [СУМ, IX с.12].

Взявши на себе роль сержанта, я, можна сказати, майстерно провів аматорський допит садівника, який, до речі, виявився непоганим і співчутливим хлопцем [31, с. 128].

Ремісник – особа, яка володіє певним ремеслом і виготовляє на продаж та на замовлення вироби ручним кустарним способом, користуючись власними засобами виробництва [СУМ, VIII с.502].

Але найбільше я думав про вчинок Агасфера – простого ремісника, який не дав Ісусу присісти біля свого одвірка [31, с. 313].

Назва професій із суфіксом -аль-: *скрипаль.*

Скрипаль – музикант, який грає на скрипці [СУМ, IX с.319].

Чорно-біла зйомка: кумедний скрипаль на кузові вантажівки в камуфляжі на три розміри більшому з піднятим догори смичком – і «хімічний» полк вповалку на траві [31, с. 62].

Назва професії із суфіксом -ій-: *водій.*

Водій – той, хто водить машину, керує нею; шофер [СУМ, I с. 718].

– *Водій маршрутки!*

– *Актор лялькового театру!*

– *Депутат Верховної Ради!* [31, с. 35].

Серед назв професій є чимало запозичених назв: *філософ, економіст скульптор, художник, інженер, швейцар, оператор, психолог, санітар, фельдшер, психіатр, дефектолог, офіціант, депутат, репортер, менеджер, сержант, секретар, бухгалтер, агроном, продюсер.*

Філософ – фахівець із філософії; мислитель, що розробляє питання світогляду [СУМ, X с. 594].

*Кожен смертний, якщо він своїм єством не **філософ** і не здатний узагальнити реальність, шукає СВОГО філософа* [32, с. 63].

Економіст – учений, фахівець з економіки, економічних наук./ Службовець, фахівець з економічних питань [СУМ, II с.458]. Економіст – запозичення з латинської мови; лат. *aeconomia* «правильне господарство» походить від грецького «керування домашнім господарством» [17, с. 311].

*Дивувало інше: те, як учораїні **економісти**, студенти, бізнесмени, бухгалтери, агрономи та інші мирні громадяни перетворилися в армію* [31, с.299].

У текстах наявні назви професій із суфіксом -ор-: *скульптор*. Скульптор - Митець, що працює в галузі скульптури [СУМ, IX с.333]. Скульптор – запозичене, очевидно, через західнослов'янське посередництво з латинської мови; лат. *sculptor* «різьбар, скульптор» пов'язане з *sculpo* «вирізую, вирізьблюю» [12, с. 291].

*Від нього вперше почула про Рональда Дейвіса, **скульптора і бізнесмена**, колишнього дислектика, засновника Центру досліджень проблем читання при Центрі корекції дислексії штату Каліфорнія* [31, с. 81].

Художник – творчий працівник у галузі образотворчого мистецтва; живописець, графік, скульптор [СУМ, XI с. 168]. Художник – «досвідчений», «знаючий», «умілий» [16, с. 221].

*Я переглядав фільми, начитував анонси, перевіряв роботу **художників**, які малювали афіші й годинами вештався містом, відшуковуючи його найпривабливіші куточки* [32, с. 66].

Інженер – фахівець у якій-небудь галузі техніки з вищою технічною освітою [СУМ, IV с. 29]. Інженер – запозичено через посередництво німецької мови з французької; первісно «будівельник військових машин» пов'язане з engine «машина, будівництво» [17, с. 24].

Я, коханий синок головного інженера прославленого заводу, обурився: як можна таке говорити? [32, с. 24].

Швейцар – сторож біля входних дверей установи, житлового будинку тощо [СУМ, XI с. 428]. Швейцар – запозичення з німецької мови; н. Schweizer «швейцарець», пізніше «солдат папської гвардії; сторож при дверях [16 с. 397].

Швейцар посміхнувся і ввічливо притримав двері, від чого червоне Максове обличчя вкрилося плямами [32 с.74].

Оператор – фахівець, який знімає кінофільми або здійснює телепередачі [СУМ, V с. 705].

До команди я відібрав талановитого оператора, якого звав з інститутських років... [32, с. 78].

Психолог – той, хто тонко розуміється на характерах, поведінці і т. ін. людей [СУМ, VIII с. 374]. Психолог – запозичення із західноєвропейських мов [14, с. 622].

– Давай краще працюй, психолог! [32, с. 168].

Фельдшер – особа з середньою медичною освітою; помічник лікаря в лікувальних закладах [СУМ, X с. 574].

Довкола амбулаторії зібрався народ, «лісовик» бився в руках кремезних санітарів, фельдшер плакав і намагався вирвати свого вихованця з рук садистів [32, с. 186].

Психіатр – лікар-фахівець у галузі психіатрії [СУМ, VIII с. 373].

Я мріяв якнайшвидше вивезти її, показати найкращим психіатрам [32, с.222].

Дефектолог – фахівець з дефектології [СУМ, II с. 259].

...ця проблема неврологічна. А я лише дефектолог [31 с. 26].

Офіціант – працівник їдальні, ресторану і т. ін., що обслуговує відвідувачів, подаючи страви [СУМ, V с. 817].

- *Офіціант* Макдональдсу... - невпевнено тискнув кучерявий хлопчина [31, с. 35].

Актор – виконавець (професіонал) ролей у театральних виставах [СУМ, I с. 30]. Актор – запозичено з латинської мови, можливо, через посередництво польської; лат. Actor «виконавець, актор» пов'язане з ago «дію»; український наголос, відмінний від латинського і польського, встановився, очевидно, під впливом рос. актёр з фр. acteur [15, с. 57].

Депутат – член органу державної влади, обраний виборцями [СУМ, II с. 245]. Депутат – запозичення з латинської мови; лат. Deputatus призначений, посланий, уповноважений [17, с. 34].

– *Водій маршрутки!*

– *Актор лялькового театру!*

– *Депутат* Верховної Ради! [31, с. 35].

Репортер – співробітник газети, радіо, телебачення і т. ін., який пише репортажі про факти повсякденного життя [СУМ, VIII с. 510].

Репортери нарешті згадали про знаряддя своєї праці, але було вже пізно [31, с. 38].

Менеджер – у сучасному капіталістичному суспільстві — найманий професійний керуючий (директор підприємства, керівник окремого підрозділу) у концернах, трестах, синдикатах і т. ін [СУМ, XI с. 694].

Але, незважаючи на бурхливе телевізійне минуле, Дезмонд Уінтерберг перш за все був блискучим менеджером [31, с. 39].

Етнограф – фахівець з етнографії [СУМ, II с. 491]. Етнограф – запозичення із західноєвропейських мов [17, с. 173].

Він – етнограф і спец по народному мистецтву східних слов'ян [31, с. 45].

Бізнесмен – великий ділок, комерсант, підприємець [СУМ, I с. 179].

Від нього вперше почула про Рональда Дейвіса, скульптора і бізнесмена, колишнього дислектика, засновника Центру досліджень проблем читання при Центрі корекції дислексії штату Каліфорнія [31, с. 81].

Сержант – в армії, міліції — звання або чин молодшого командного складу, а також особа, що має це звання [СУМ, IX с.138]. Сержант – запозичено через російське й німецьке посередництво з французької мови [12].

*Взявши на себе роль **сержанта**, я, можна сказати, майстерно провів аматорський допит садівника, який, до речі, виявився непоганим і співчутливим хлопцем [31, с. 128].*

Реставратор – фахівець з реставрації [СУМ, VIII с.514]. Реставратор– запозичене через польське посередництво із західноєвропейських мов [12].

*Потелефонувала старим друзям у замку Донробін, порекомендувала взяти її на роботу, як найкращого **реставратора**, за якого ручаюся всіма своїми нутрощами [31, с. 177].*

Секретар. 1. Службовець, який відповідає за діловодство установи, організації тощо. 2. Особа, що веде протокол зборів, засідання і т. ін. [СУМ, IX с.113]. У текстах використано ЛСВ 1. Секретар – запозичення з німецької мови; німецьке Sekretar «секретар», «діловод» [12].

*Звідти до них вибігла дівчина, яку я «вирахував», як **секретарку** чи **менеджера** [31 с. 212].*

Касир – той, хто завідує касою (у 2, 3 знач.), приймає та видає гроші, продає квитки тощо [СУМ, IV с.114].

*...Касирки **супермаркетів** і **аптек** додавали до набору ліків і їжі щось «від себе», зрозумівши, що покупка робиться «для Майдану [31, с. 264].*

Поліглот – людина, яка володіє багатьма мовами [СУМ, VII с.73].

Поліглот – запозичення із західноєвропейських мов [14, с. 490].

*В серці Майдану утворилося ціле «наукове містечко», де викладачі і поліглоти читали всім охочим лекції, на екранах біля сцени крутилися документальні фільми, котрі роками валялися на полицях **кінематеки** [31, с.297].*

Бухгалтер – фахівець з бухгалтерії (в 1 знач.); той, хто здійснює грошовий і матеріальний облік [СУМ, I с.267]. Бухгалтер – запозичено через російську або польську мову з німецької; н. Buchhalter складається з основ іменника Buch «книга», спорідненого з Buche «бук» (з бука виготовляли таблички для писання) [15, с. 311].

Агроном – фахівець з агрономії [СУМ, I с.18]. Агроном – запозичення з французької мови; фр. agronome походить від гр. «службова особа в земельних справах» [15, с. 47].

Дивувало інше: те, як учораїні економісти, студенти, бізнесмени, бухгалтери, агрономи та інші мирні громадяни перетворилися в армію [31, с.299].

Продюсер – у кінематографії капіталістичних країн — постановник кінофільмів; власник кіностудії [СУМ, VIII с.317].

Ліна, втративши останні краплини сумління, перевершить свого «боса» в керуванні його маленьким продакшном і, незважаючи на те, що після контузії тридцятого листопада 2013 року, почне втрачати зір на ліве око, стане продюсером першого вітчизняного блокбастера [31, с. 317].

Серед цього угруповання є слова-композиції: *етнограф, бізнесмен, поліглот.*

Етнограф – фахівець з етнографії [СУМ, II с.491]. Етнограф – запозичення із західноєвропейських мов [17, с. 173].

Він – етнограф і спец по народному мистецтву східних слов'ян [31, с.45].

Бізнесмен – великий ділок, комерсант, підприємець [СУМ, I с.179].

Від нього вперше почула про Рональда Дейвіса, скульптора і бізнесмена, колишнього дислектика, засновника Центру досліджень проблем читання при Центрі корекції дислексії штату Каліфорнія [31, с. 81].

Поліглот – людина, яка володіє багатьма мовами [СУМ, VII с.73]. Поліглот – запозичення із західноєвропейських мов [14, с. 490].

В серці Майдану утворилося ціле «наукове містечко», де викладачі і поліглоти читали всім охочим лекції, на екранах біля сцени крутилися документальні фільми, котрі роками валялися на полицях кінематеки [31, с.297].

3.3. Стилiстично-забарвлена лексика

Особливiстю української мови є лексика із зменшено-пестливими суфіксами.

Зменшено-пестлива лексика – слова, які передають емоційне ставлення до чогось або когось за допомогою суфіксів. Зменшено-пестливу лексику часто використовують для того, щоб передати ніжне, доброзичливе ставлення. У художньому творі реєструємо такі лексеми: *конвертик, дворик, столик, носик, романчик, промінчик, ресторанчик, прийомчик, куток, синок, язичок, килимок, краєчок, ланцюжок, бабуся, черевце, джерельце, черешеньки, дверцята, янголятко, немовлятко, місцинка, дівчинка, шийка, моделька, пташка, сумочка, ниточка, парочка, матуся, виноградинка, парубійко, п'яненко, маленький, охайненко, худенький, смачненко, чистесенький.*

Спостерігаємо слова із суфіксом -ик-: *конвертик, дворик, столик, носик.*

Конвертик – зменшена назва до конверт. Конверт – документи тощо для пересилання поштою або для передавання кому-небудь [СУМ, IV с. 256].

У куточку з'явився жовтий конвертик [32, с. 10].

Дворик – зменшена назва до двір. Двір–господарська ділянка, на якій розміщені садибні будівлі, та місце біля них [СУМ, II с. 219].

Столик – зменшена назва до стіл. Стіл – вид меблів у вигляді горизонтально укріпленої на ніжках широкої дошки (іноді з ящиками, тумбочками), на яких розміщують різні предмети [СУМ, IX с. 713].

Довелося вечеряти в готелі, попросивши винести столика у внутрішній дворик [31, с. 3].

Носик – зменшена назва до стіл. Ніс – орган нюху у вигляді виступу над ротом з дихальними шляхами на обличчі людини, морді тварини [СУМ, V с. 426].

...з-за якої майже не було видно кирпатого **носика** [32, с. 50].

У тексті реєструємо слова із суфіксом -чик-: *романчик, промінчик, ресторанчик, прийомчик.*

Романчик – зменшена назва до роман. Роман – любовні стосунки, зв'язки між чоловіком і жінкою [СУМ, VIII с. 876].

Звичайний курортний роман, ні – романчик, навіть гірше – банальна інтрижка... [32, с. 54].

Промінчик – зменшена назва до промінь. Промінь – світлова смуга, що виходить із якого-небудь джерела світла чи предмета, який світиться, збирає у фокус або віддзеркалює світло [СУМ, VIII с. 232].

Нестерпно різкий та миттєвий промінчик прикраси сам стрибнув мені в очі [32, с. 79].

Ресторанчик – зменшена назва до ресторан. Ресторан – приміщення (звичайно з музикою, танцями), де подаються страви та напої [СУМ, VIII с. 515].

Кав'ярні так замасковані, що годі вирахувати, чи це житлове приміщення чи ресторанчик [31, с. 3].

Прийомчик – зменшена назва до прийом. Прийом – спосіб виконання або здійснення чого-небудь [СУМ, VII с. 630].

Але «жабок» тут не водилося. І прийомчики мої відгнали нафталіном [31, с. 122].

Також у текстах наявні слова із суфіксом -ок-: *куток, синок, язичок, килимок, краєчок, ланцюжок.*

Куток – зменшена назва до кут. Кут – частина приміщення, простір між двома стінками, що сходяться [СУМ, IV с. 418].

Присіла за столик у найдальшому кутку [32, с. 46].

Синок – зменшена назва до син. Син – особа чоловічої статі стосовно своїх батьків [СУМ, IX с. 178].

Я, коханий синок головного інженера прославленого заводу обурився: як можна таке говорити? [32, с. 24].

Язичок – зменшена назва до язик. Язик – рухливий м'язовий орган у ротовій порожнині хребетних тварин і людини, який допомагає захоплювати, пережовувати й ковтати їжу, визначає її смакові якості [СУМ, XI с. 627].

*Тут вона прикусила **язичка**, хоча щоки її палали* [32, с. 25].

Килимок – зменшена назва до килим. Килим – тканий, найчастіше ворсистий, з візерунками виріб для вкривання підлоги, оздоблювання стін тощо [СУМ, IV с. 149].

*Дівчинка сиділа на **килимку** і малювала на папері, промовляючи щось на кшталт «пля-пля»* [32, с. 50].

Красчок – зменшена назва до край. Край – лінія, що обмежує поверхню чого-небудь, а також те, що прилягає до цієї лінії; кінець [СУМ, IV с. 320]. У художньому творі використано зі значенням кінцева частина чого-небудь.

*Вона відсторонилася, відсунулась якнайдалі – очевидно, і в ній ще лишилася іронія щодо мелодраматичних сюжетів, витерла очі **краєчками** коміра, дістала з рукава зібганий носовичок* [31, с. 12].

Ланцюжок – зменшена назва до ланцюг. Ланцюг – ряд металевих кілець, послідовно з'єднаних одне з одним [СУМ, IV с. 446].

*Все те, що потягло за собою той **ланцюжок** подій, без якого я був би не я* [31, с. 26].

У художніх текстах спостерігаємо слова із суфіксом -к-: *міщинка, дівчинка, шийка, моделька, пташка*.

Міщинка – зменшена назва до місце. Місце – простір земної поверхні, зайнятий або який може бути зайнятий ким, чим-небудь [СУМ, IV с. 751].

*Тут була доволі **тихенька міщинка*** [32, с. 10].

Дівчинка – зменшена назва до дівчина. Дівчина – молода неодружена особа жіночої статі [СУМ, II с. 298].

*...Я вирішив, що **дівчинка** наслухалася зайвого від батьків* [32, с. 25].

Шийка – зменшена назва до шия. Шия – частина тіла людини та більшості тварин, що з'єднує голову з тулубом [СУМ, XI с. 467].

*А я дивитимусь на її зворушливу тонку **шийку** і відчуватиму, що душа моя спокійна: я знайшов те, чого мені бракувало в цьому шаленому світі [32, с. 223].*

Моделька – зменшена назва до модель. Модель – дівчина або хлопець, які працюють у модельному бізнесі.

*Швиденько витягнувши з пам'яті всі останні відомості від Деза, я зрозумів, що йдеться про його невдалий візит на «Євро-2012» через розлучення з **моделькою** Рут, з котрою він прожив не більше року, годуючи обіцянками про зіркову кар'єру [31, с. 38].*

Пташка – зменшена назва до птах. Птах – хребетна тварина, яка має тіло, вкрите пір'ям, дзьоб і замість передніх кінцівок крила [СУМ, VIII с. 378].

*Неподалік затріпотіла крильми нічна **пташка** [32, с. 14].*

Спостерігаємо слова із суфіксом -очк-: сумочка, ниточка, парочка.

Сумочка – зменшена назва до сумка. Сумка – виріб із шкіри, тканини і т. ін., що має форму торбинки, футляра з ручками і служить для перенесення чогонебудь [СУМ, IX с. 837].

*– Вірно. Я не хочу нічого зламати, Мелі... – відповіла вона, попрощалась і поставила телефон до **сумочки** [31, с. 134].*

Ниточка – зменшена назва до нитка. Нитка – тонко зсукана, скручена пряжа, що використовується для шиття, в'язання, вишивання, виготовлення тканин і т. ін. [СУМ, V с. 415].

*А коли починаєш хоч щось розуміти – тут і край твоєї **ниточки** настає. Тому і важливо – гарно почати [31, с. 157].*

Парочка – зменшена назва до пара. Пара – дві людини, які зустрічаються одне з одним.

*І лише потім, коли на сьомому поверсі вийшла поважна **парочка** японців, піднесла руку до обличчя і вкусила себе за зап'ястя [31, с. 169].*

У тексті наявне одне слово із суфіксом -ус-: матуся.

Матуся – зменшена назва до мати. Мати – жінка стосовно дитини, яку вона народила. Жінка стосовно дитини, яку вона народила [СУМ, IV с. 648].

Так буває, наприклад, з **матусями**, які не здатні реально оцінити вроду своєї дитини [32, с. 11].

Також у творі наявні слова із суфіксом -ц-: *бабця, черевце, джерельце*

Бабця – зменшена назва до баба. Баба – стара віком жінка [СУМ, I с. 75].

*Коли **бабця** закінчила роботу, я провела рукою по голові – вона була зовсім голомоза* [32, с. 190].

Черевце – зменшена назва до черво. Черво – частина тіла людини і тварини, в якій містяться шлунок, кишечник, печінка і т. ін [СУМ, II с. 525].

*Після випускних інститутських іспитів її улюблена викладачка, помітивши занадто кругленьке **черевце**...*[32, с. 41].

Джерельце – зменшена назва до джерело. Джерело – потік води, що утворюється внаслідок виходу підземних вод на поверхню землі [СУМ, IX с. 262].

*Таємничий ліс – свіжий і веселий, із прозорими **джерельцями** та рясними дикими черешеньками ще прийме її в свої обійми*[32, с. 45].

У художніх творах фіксуємо із суфіксом -еньк-: *черешеньки*.

Черешеньки – зменшена до черешні. Черешні–плодове дерево роду вишень родини розових [СУМ, XI с. 308].

*Таємничий ліс – свіжий і веселий, із прозорими джерельцями та рясними дикими **черешеньками** ще прийме її в свої обійми* [32, с. 45].

Спостерігаємо також слова із суфіксом -ят-: *дверцята*

Дверцята – зменшена назва до двері. Двері – отвір у стіні для входу і виходу [СУМ, II с. 217].

*Невизначено кивнув, зачинив **дверцята**. Посидів у дворі, спостерігаючи за вікнами...*[31, с. 44].

Слова із суфіксом -яток-: *янголятко, немовлятко*

Янголятко – зменшена назва до янгол. Янгол – перен., заст. Про людину (переважно жінку), що відзначається красою чи добрістю, лагідністю або зробила чи робить кому-небудь щось гарне, приємне [СУМ, VIII с. 232].

– *Ось воно, наше **янголятко!*** – засміялася Віка, – *Очевидно, дістало її подружнє життя!* [32, с. 164].

Немовлятко – зменшена назва до немовля. Немовля – дитина, яка ще не вміє говорити; грудна дитина [СУМ, V с. 338].

Цей гобелен – а йому років чотириста! – просто **немовлятко** у порівнянні з оригіналом [31, с. 150].

Слово із суфіксом -инк-: *виноградинка*.

Виноградинка – зменшена назва до виноградина. Виноградина – ягода винограду [СУМ, I с. 441].

*Підкоряючись команді, Лисиця зробила кілька ковтків і Віка засунула їй до рота **виноградинку*** [32, с. 165].

Реєструємо одне слово із уніфіксом -ійк-: *парубійко*

Парубійко – зменшена до парубок. Парубок – молодий чоловік, юнак [СУМ, VI с. 80].

*Одне слово, серйозний **парубійко*** [31, с. 42].

У художніх текстах трапляються прикметники із зменшено-пестливим суфіксом -еньк-: *п'яненкоий, маленький, охайненкоий, худенький, смачненкоий, чистесенький*.

П'яненкоий – зменшена назва до п'яний. П'яний – який перебуває у стані сп'яніння; нетверезий [СУМ, VIII с. 417].

– *Е-е, та ти зовсім **п'яненкоий!*** – засміялася вона [32, с. 12].

Маленький – зменшена назва до малий. Малий – невеликий розміром, незначний величиною [СУМ, V с. 606].

*Я знов намагався розгледіти ту, що владно вела мене за руку, немов **маленького*** [32, с. 12].

Охайненкоий – зменшена назва до охайний. Охайний – який любить чистоту; чистий, чепурний [СУМ, V с. 820].

*Мила кирпатість, **охайненко** кругле обличчя...* [32, с. 47].

Худенький – зменшена назва до худий. Худий – який має виснажене, тонке, сухорляве тіло [СУМ, XI с. 167].

Обійняв, поплескуючи по худесенькій спині і проковтнув клубок, що стояв у горлі [31, с. 11].

Смачненький – зменшена назва до смачний. Смачний – приємний на смак [СУМ, IX с. 396].

А з першим промінчиком сонця, «котрий зазирнув до кухні у пошуках чогось смачненького», обоє...випарувалися, «до останньої хвилини тримаючись за руки...[31, с. 86].

Фіксуємо одне слово із суфіксом -есеньк-: *чистесенький*.

Чистесенький – зменшена назва до чистий. Чистий – не забруднений, не замазаний, без бруду, пилу і плям [СУМ, II с. 331].

Ще вчора в саду панувало літо, обважніле від плодів, насичене різними фарбами, а сьогодні він стояв чистесенький і прозорий, ніби операційна або зал перед балом, а на завтра, розплющивши очі, я побачила, як у його порожній і чистий простір ввійшла зима [32, с. 179].

3.4 Висновки

Отже, у художніх текстах «Гудзик», «Гудзик 2» серед апелятивів ми виокремлюємо абстрактні назви, назви професій та стилістично-забарвлену лексику. У творі велика кількість абстрактних іменників, серед яких слова на позначення психічного стану, на позначення властивостей та якостей, на позначення часу та дій і процесів. Фіксуємо велику кількість слів на позначення психічного стану, часто негативного. За допомогою цієї групи слів письменниці вдається максимально передати почуття головних героїв. Також виокремлюємо назви професій, серед яких велика кількість запозичених назв та 3 слова-композиції. Письменниця використовує стилістично-забарвлену лексику, найчастіше із суфіксом -к-, за допомогою яких вдалося передати ніжне та доброзичливе ставлення до реалій світу.

Розділ IV

Виразальні можливості мовних одиниць у ідіостилі Ірен Роздобудько

У цьому розділі ми розглядаємо виразальні можливості мовних одиниць, як-от:

- художні засоби;
- порівняльні звороти;
- фразеологізми;
- жаргонізми;
- неологізми.

Виразальні можливості цих мовних одиниць зумовлені тим, що вони, по-перше, впливають на свідомість читача, а по-друге є ознакою ідіостилю Ірен Роздобудько.

4.1. Художні засоби

У творі велику роль відіграють художні засоби. У тексті Ірен Роздобудько ми виокремлюємо епітети-прикметники та епітети-прислівники. Епітети-прикметники разом з іменниками формують словосполучення на основі узгодження: *сиве павутиння, глибокі зморшки, білий старомодний паркан, кошлатий чорний ліс, вогка ніч, червоний вогник, насичене, свіже повітря, видовжена постать, темна, чорна шаль, аромат запашний, терпкий, запаморочливий, ритмічний, тривожний звук, задушлива кімната, дивна жінка, чудова прогулянка, густі верхів'я, грозові хмари, непідстрижені кущі, високі дерева, різнокольорові капелюхи, терпкий, нетутешній аромат, короткі перерви, стомлені глядачі, підсушені бутерброди, сині халати, заломлені руки, відчайдушні очі, мідне, дивовижне, пухнасте волосся, прохолодний ранок, гіркуватий присмак, невимушений, звичний рух, коротке, пекуче кохання, ліс таємничий, свіжий, веселий, прозорі джерельця, рясні, дикі черешеньки, крихітний ліс, охайний ротик, зеленкувато-блакитні очі, я спустошений, розбитий, захоплений, задрісний шепіт, теплий та смачний вересень, густий,*

листяний аромат, вона загадкова, принадлива, моторошні пошуки, жахливі процедури, мальовниче озеро, синьо-зелені гори, пахощі смачні, тонкі, ненав'язливі, прохолодна тиша, мелодійне дзюрчання, болюче очікування, барвиста пригода, сива паморозь, закуйовджена голова, застиглий зір, посивіле небо, спите обличчя, буряковий відтінок, весела ніч, сонячний душ, оглушлива тиша, пазурястий палець, цукрово-біла стежина, крижаний та гарячий клубок, гарячі доторки, стерильне та прозоре повітря, медове світло, виглядала вичавленою.

Фіксуємо речення, в яких є один епітет-прикметник: *болюче очікування, посивіле небо, весела ніч, сонячний душ, оглушлива тиша, пазурястий палець, цукрово-біла стежина, гарячі доторки, медове світло, виглядала вичавленою, невимовний страх.*

*А потім кожна година мого існування перетворилася в **болюче очікування** [31, с. 160].*

*Вранці, коли зірки в **посивілому небі** почали лопати, ніби бульбашки, я відчула, що в мене заболіла голова [32, с. 188].*

*Розпочиналася **весела південна ніч**, життя на набережній тривало [32, с. 215].*

*У цей момент мені здалося, що я скупався під **сонячним душем** [32, с. 220].*

Недарма кілька хвилин після титрів висіла оглушлива тиша [31, с. 62].

*Але... – дарма підвела **пазурястий палець** догори, – ви би бачили, як малює! [31, с. 83].*

*Обабіч **цукрово-білої стежини** точилася жвава торгівля китайськими сувенірами, стояли ятки з морозивом, на бездоганно рівному трав'яному килимі сиділа молодь [31, с. 121].*

*І от прокидаюсь від того, що п'яти мої огортає якесь вологе тепло. І таке відчуття приємне від дивних жорстких і **гарячих доторків** [31, с. 173].*

За прочиненими дверима побачила м'яке медове світло [31, с. 182].

Приблизно такий ланцюжок я вибудував з довгої розповіді Єлизавети, в котру вліталася і історія самої місіс Страйзен...Єлизавета виглядала розгубленою і **вичавленою** [31, с. 207].

Однак короткочасне перебування вдома стискало її серце **невимовним страхом** – від почутих по телевізору новин, від думок про тих, хто лишився в наметах [31, с. 265].

Речення, в яких спостерігаємо 2 епітети-прикметники: *сиве павутиння, глибокі зморшки, ритмічний, тривожний звук, густі верхів'я, грозові хмари, терпкий, нетутешній аромат, прохолодний ранок, гіркуватий присмак, невимушений, звичний рух, коротке, пекуче кохання, я спустошений, розбитий, захоплений, заздрісний шепіт, вона загадкова, принадлива, моторошні пошуки, жахливі процедури, мальовниче озеро, синьо-зелені гори, прохолодна тиша, мелодійне дзюрчання, сива паморозь, закуйовджена голова, застиглий зір, спите обличчя, буряковий відтінок, крижаний та гарячий клубок, стерильне та прозоре обличчя.*

Я не міг відірвати погляду від цих забитих **сивим** павутинням рельєфних слідів, і скоро вони почали нагадувати мені **глибокі** зморшки на обличчі старої людини [32, с. 3].

Густі верхів'я дерев, що росли внизу, звідси видавалися скупченими **грозовими хмарами**, по яких можна було б іти, як по суші [32, с. 14].

Ранок видався **прохолодним**, мав **гіркуватий присмак** осені, що наближалася [32, с. 28]

А потім почалися **моторошні пошуки**, до яких час від часу долучалися **жахливі процедури** свідчень в кабінеті слідчого, інтерв'ю та переслідування кінокамер [32, с. 137].

Я увійшов до зали й опинився в **прохолодній тиші** з мелодійним **дзюрчанням** фонтанного струмка [32, с. 154].

Час від часу вітерець здіймав її, і на мить у **барвистій пригоді** відкривалася інша картина: блідіша за попередню, з **сивою памороззю**, що поволі насувалась на гори [32, с. 171].

Лікар говорив і погладжував пацієнта по закуйовдженій голові, а той дивився в камеру застиглим зором [32, с. 186].

Його волохаті ніздрі роздувалися, спите обличчя з кожним кроком набувало бурякового відтінку [32, с. 197].

Реєструємо контексти, у яких 2 епітети у контактній позиції відносяться до одного іменника:

Я навіть почув його ритмічний, тривожний звук [32, с. 13].

Примостився поруч на траві й одразу відчув терпкий нетутешній аромат [32, с. 18].

Залишалось одне: невимушеним та звичним рухом пригорнути дівчину до себе [32, с. 34].

Ліка – дівчинка, дитя короткого й пекучого кохання, її надійний якір, що втримує біля берега [32, с. 42].

Я прокидався спустошений і розбитий, ліниво снідав і брів до інституту [32, с. 52].

Ось їде у сріблясто-чорному «опелі» в трикімнатну квартиру у центрі міста, а коли заходить до будь-якої зали, завжди чує за спиною шепіт – захоплений та заздрісний, байдуже [32, с. 88].

Я дивився на неї та намагався відшукати в її обличчі щось таке, що змусило б мене зупинитися, подумати про незугарність свого становища, і бачив, що вона така є загадкова та принадлива [32, с. 127].

Як з'ясувалося, до моря їхати близько години, але в самому місті розкинулось велике озеро – не дуже чисте, проте мальовниче, оточене синьо-зеленими горами [32, с. 141].

Повітря було стерильне і прозоре, просіяне крізь легені гір і соснових лісів [31, с. 181].

Речення, в яких спостерігаємо три епітети-прикметники: *видовжена постать, темна, чорна шаль; аромат запашний, терпкий, запаморочливий; задушлива кімната, дивна жінка, чудова прогулянка; невідстрижені кущі, високі дерева, різнокольорові капелюхи; короткі перерви, стомлені глядачі, підсушені*

бутерброди; сині халати, заломлені руки, відчайдушні очі; мідне, дивовижне, пухнасте волосся; крихітний ніс, охайний ротик, зеленкувато-блакитні очі; пахощі смачні, тонкі, ненав'язливі.

Я зміг трохи розгледіти щось більш-менш певне: **видовжену постать, темну, можливо чорну шаль, яка огортала плечі** [32, с. 12].

А тут до мене побіг струмінь **запашиного аромату – терпкого та запаморочливого** [32, с. 12].

Як добре, що я вирвався із **задушливої кімнати**, нашттовхнувся на **дивну жінку** й отримав таку **чудову прогулянку** [32, с. 14].

Тільки **непідстрижені кущі, високі дерева** обабіч алей та клумби в **різнокольорових капелюхах** троянд не викликали роздратування [32, с. 17].

Фестиваль тривав з ранку до півночі, з **короткими перервами** на нараду журі, під час якої **стомлені глядачі** мали можливість з'їсти **підсушені бутерброди** в буфеті «Палацу культури»... [32, с. 20].

І закінчення: машина «швидкої допомоги», люди в **синіх халатах, заломлені руки, відчайдушні очі** героїні [32, с. 21].

Окрім того, мала нефарбоване **волосся дивовижного мідного відтінку – пухнасте** [32, с. 23].

Риси обличчя надто дрібні – **крихітний ніс, охайний, чітко окреслений ротик, зеленкувато-блакитні очі** [32, с. 50].

Смачні пахощі – тонкі та ненав'язливі – витали над усім містом [32, с. 142].

Слова, в яких спостерігаємо чотири епітети-прикметники: **білий старомодний паркан, кошлатий, чорний ліс; вогка ніч, червоний вогник, насичене, свіже повітря; теплий та смачний вересень, густий листяний аромат.**

Тільки за **білим старомодним парканом** у стилі псевдобароко привабливо шумів **кошлатий чорний ліс** і від нього в мене покотилася потужна хвиля **свіжості і тривоги** [32, с. 10].

І вогка ніч, і вигляд гірських верхівок, що чорніли вдалині, і той червоний вогник, і саме повітря – неймовірно насичене та свіже – привели мене трохи до тями [32, с. 11].

Люблю вересень. Цього року він видався особливо теплим і якимось смачним: повітря, просякнуте запахом кави, під вечір набувало густого листяного аромату з присмаком хризантем [32, с. 121].

Речення, в яких спостерігаємо шість епітетів-прикметників: *ліс таємничий, свіжий веселий, прозорі джерельця, рясні, дикі черешеньки.*

Таємничий ліс – свіжий і веселий, із прозорими джерельцями та рясними дикими черешеньками що прийме її у свої обійми [32, с. 44].

До прислівників-епітетів, які з дієсловами перебувають у синтаксичних зв'язках прилягання, належать такі мовні одиниці: *глибоко дихав, скажено аплодувати, моторошно зникнути, духмяно пахли, відверто заздрю, широко відкриті очі, говорив безтямно, бездумно, відчайдушно, моторошно завивав.*

Речення, в яких спостерігаємо один епітет-прислівник: *глибоко дихав; скажено аплодувати; моторошно зникнути; духмяно пахли.*

Однак ліс глибоко дихав і чіплявся за мене своїми закорузлими пальцями. Двічі я навіть упав [32, с. 14].

Аудиторія скажено зааплодувала, і під цей оглушливий звук із-за пістрявого задника, що був обклеєний фотокартками, вийшли двоє ведучих – чоловік похилого віку й молода актриса, котра встигла засвітитися в кількох серіалах [32, с. 134].

Вона мене любила. І не давши мені часу це зрозуміти, раптово зникла з мого життя. Раптово, моторошно і тихо [32, с. 144].

На веранді духмяно пахли сухі трави, на розстелених старих газетах лежали горіхи, зі стін звисали низки грибів [32, с. 175].

Фіксуємо речення, в яких наявні два епітети-прислівники: *відверто заздрю, широко відкриті очі; говорив безтямно, бездумно; відчайдушно, моторошно завивав.*

Я відверто заздрю людям, що дивляться на світ широко відкритими очима [32, с. 110].

Потім я говорив безтямно, бездумно, бачачи перед собою тільки її збентежено розширені очі [32, с. 128].

Взимку, коли в його мізках поставала картина вбивства ведмедиці, від відчайдушно й моторошно завивав на місяць [32, с. 186].

Отож, епітети-прикметники часто трапляються в ідіостилі Ірен Роздобудько.

4.2. Порівняльні звороти

У творі також поширені порівняння. Порівняльний зворот ґрунтується на зоонімах: *ніби ворона, немов рибини, як звір, ніби рибини у сітці, неначе жук, мов собака, як у крокодила, мов сарна, мов у кішки, мов у пташинки, мов у павука, немов пінгвіни, немов кроти, немов бджоли, як мавпа, мов пес, мов викинута риба, як кішка, як ведмідь, мов кішка, мов павук, як ослиця, немов тигра, немов мураха, мов риба на березі, мов вовчєня, немов шакали, мов рибка на глибині, немов миші, мов комахи, мов корова.*

*Влітку, коли всі одягались у світле, вона убралася, **ніби ворона**, і цим дуже вирізнялася з-поміж загалу* [32, с. 23].

*Вона перевернулася на бік і ми якусь мить дивились одне на одного, її очі плавали переді мною, **немов** дві вологі сиві **рибини*** [32, с. 37].

*Хіба брешуть дерева, птахи, вода? Відчуваю брєхню **як звір** – усією шкірою, усім, що є всередині мене, від шлунка до душі* [32, с. 109].

*Тєпер, змінивши ракурс, бачила над собою темне небо, в якому, **ніби рибини в сітці**, пульсували зірки* [32, с. 175].

*Добре, що хата стояла на горі й у вікно ми побачили, як він повільно, **неначе** величезний **жук** по стеблині, сунеться нашою стежкою* [32, с. 197].

– Найкраще визначення, – додала вона. – Я впізнаю міста за запахом. **Мов собака** [31, с. 5].

А у вас – ось, гляньте у люстерко! – очі як у крокодила Гени і сорочка неprasована [31, с. 23].

*Завжди помічав, що вони, ці обізнані в моїй «тяжкій долі» жінки, дивляться на мене, **мов сарни** – великими круглими і трохи збентеженими очима [31, с. 25].*

*Лиш натякнув їй, що вона має повне право на половину майна колишнього чоловіка і її очі звузились, **мов у дикої кішки** [31, с. 27].*

*Я підбігла, підставила руку, забрала кошик і майже знесла її з автобуса – кістки в неї були тоненькі, **мов у пташинки** [31, с. 41].*

*Пальці, **мов кінцівки у павука** – ламані, довгі, і, здається, гнуться на всі боки [31, с. 61].*

*Тепер ми сиділи посеред всього цього бісквітно-кремового торту, **немов три пінгвіни** в квітучій оазі [31, с. 63].*

*Цілком нормальні від народження, вони були сліпі й глухі до світу, **немов кроти** [31, с. 82].*

*Вони в'юнилися навколо нас, **мов бджоли**, мухи та інші комахи, що їм виставляли блюдечко з диким медом [31, с. 97].*

*Я вже, **як мавпа**, а вона – нічого собі, блищить, як і п'ятдесят років тому [31, с. 105].*

*Я брів серед збудженої юрми, вдивляючись у кожне жіноче обличчя і дослухаючись до голосів, **мов пес** [31, с. 121].*

*А випірнула на протилежному боці вулиці – в тиші й темряві. **Мов викинута на берег риба** [31, с. 139].*

*Зникла з його поля зору, **як зникає голодна кішка**, почастована свіжою рибою [31, с. 153].*

*У чужій формі, здоровезний, **як ведмідь**, з вимовою такою, як у інших – нетутешньою, бо вже гарно по-американському говорив [31, с. 174]*

*Придивлялась, принохувалась, **мов кішка** [31, с. 183].*

*В один із таких днів, коли я, **мов павук**, сидів за столом і вирішував, що робити, з'явилася ця бабця [31, с. 197].*

...Все одно. Наша...(тут було три жирних крапки) залишиться тут. Уперта, як ослиця [31, с. 225].

Хоча країну, **немов** великого і загнаного у глухий кут **тигра**, давно і чи не навмисно дражнили факелами і списами, тицяючи ними в різні частини тіла [31, с. 226].

Завітав і на свою квартиру. Звідти, **немов мураха**, потягав майже все, що могло згодитися для тепла [31, с. 233]

Відчувала, що починає, **мов риба на березі**, хапати повітря пересохлими вустами [31, с. 252].

Кинулася до першої-ліпшої жінки в кросівках – та сиділа під колоною і озиралася на всіх, **мов вовчечя** [31, с. 260].

Загони молодиків у спортивних строях, що йшли за військовими, **немов шакали**, били всіх кийками, троцили намети, ламали прапори [31, с. 262].

Воно вже було таким, яким намалював його невідомий художник епохи Відродження: світло-блакитним, **мов рибка на глибині** [31, с. 274].

З криками «Вбивці!» до них кинулася юрба мітингувальників. На неї, **немов миші**, почали вискакувати агресивні молодики в спортивних костюмах [31, с. 289].

Цех поглинув їх у своєму залізному череві, **мов комах** [31, с. 292].

Кинулася до імпровізованого складу – там, **мов комахи**, снували люди, утворивши живий ланцюг і передаючи із рук у руки все, що могло горіти [31, с.292].

Їх, **мов корова** язиком злизала [31, с. 296].

У творах звертаємо увагу на два порівняльні звороти, пов'язані із релігійною сферою: *ніби зустріла янгола, ніби очі янгола*.

Про що вони розмовляли тоді, згадати важко, але в Лізи залишилося враження, *ніби вона зустріла маленького янгола*, який умів говорити просто про складне [32, с. 42].

Вона була молодша, з рудуватим волоссям та світлими, майже прозорими очима, такими ясними, що нагадувала очі янгола з полотен іконописців [32, с. 80].

У художніх текстах фіксуємо порівняльний зворот на основі космонімів: ніби в космос, мов місяць, як космос, як місяць, мов космонавт у космосі.

*...Я їхала на вокзал із відчуттям, **ніби** мене відправили **в космос** [32, с. 162].*

*Обличчя пласке, **мов Місяць**, сивина дибиться «їжачком», під подертою джінсою – червоним метелик з пелехатими краями [31, с. 61].*

*І тепер мала плани, які здавалися Марині нереальними, але цікавими, **як космос** [32, с. 88].*

*Вона уявляла Північну Шотландію саме такою: прозорою і прохолодною, як кришталь, опущений у води синього озера. І такою ж безлюдною, **як Місяць** [31, с. 182].*

У творі наявні два порівняння з Місяцем, проте вони мають різне значення: у першому реченні авторка порівнює вигляд Місяця із зовнішнім виглядом людини, а в другому передає за допомогою порівняння безлюдність Шотландії.

*Вона опинилася сама посеред невідомої холодної країни, на околиці передмістя, в стерильності повітря, **мов космонавт у відкритому космосі** [31, с. 186].*

У творах також наявні порівняння з продуктами харчування: як мед, як грудка цукру, мов горох, мов яблука, немов виноградина, як огірок.

*Вона обережно протерла пляшку ганчіркою, зі смачним звуком витягла корок і розлила вино по кухликах. Воно було густе, **як мед** [32, с. 193].*

*Хата розтанула, **як грудка цукру** в молоці [32, с. 199].*

*А як побачили скільки народу суне – так одразу ж і розсипались, **мов горох** [31, с. 58].*

*Діти ж вони такі – їм тільки дай щось цікаве подивитися! Посипались звідти, **мов яблука**... [31, с. 59].*

*Ліка ковтнула і зморщилася від гострого смаку, що вкотився в її горло, **немов вогняна виноградина** [31, с. 148].*

*Я ж почувався, як самотній **огірок** в порожній діжці, що бовтається у солоному розсолі [31, с. 210].*

У художніх творах наявні порівняльні звороти на основі фітонімів: як маків цвіт; мов гігантські квіти; мов дикий виноград, як картопля з городу.

*У Нью-Йорку лише почався ранок і перед Дезом стояв великий кухоль кави, а сам він світився свіжістю, **мов маків цвіт**, кутив електронну газету і перший почав розмову [31, с. 38].*

*Височенні пальми розхитувалися над трасою, **мов гігантські квіти** з банановими пелюстками [31, с. 108].*

*А от що дійсно можна було помітити на поверхні – так це «вусики», котрі вона випустила, **мов дикий виноград** [31, с. 139].*

*Витягував нас з брудного і голодного натовпу, **як картоплю з городу** [31, с. 174].*

4.3. Фразеологізми

Закономірно, що авторка використовує фразеологізми. Л.Г. Скрипник, подає таке визначення фразеологічних одиниць: це стійкі сполучення двох і більше слів, що створюють семантичну цілість і відтворюються у процесі мовлення як готові словесні формули [7, с. 10].

*У творі спостерігаємо такі фразеологізми: **замилити око**, **стрибнув мені в очі**, **під гарячу руку**, **в чотирьох стінах**, **покласти око**, **голка в копиці сіна**, **притягнутий за вуха**, **шкірити зуби**, **різати правду-матку**, **перчити круасани**, **не приший кобилі хвіст**, **світ за очі**, **братися за розум**, **наче корова язиком злизала**, **горбатого могила виправить**, **як сир в маслі**.*

Замилити око – обдурювати, брехати, ошукувати когось. Вводити в оману. Показувати що-небудь у вигідному освітленні. Приховувати власні хиби, недоліки, справжній стан речей [48]. У словнику фразеологізмів подано словосполучення *замилити очі*, тому його цей фразеологізм можна зарахувати до модифікації загальнономовного фразеологізму.

Мабуть, уже тоді щодо неї в мене абсолютно «замилилось око» [32, с. 11].

Стрибнув мені в очі. Бути помітним, на видноті перед ким-небудь; привертати увагу, знаджувати [49].

Зазвичай в українській мові використовують вислів *попасти на очі*, тому фразеологізм стрибнути в очі відносимо до модифікації загальнономовного фразеологізму.

*Нестерпно різкий та миттєвий промінчик прикраси сам **стрибнув мені в очі** [32, с. 79].*

Під гарячу руку – потрапивши до когось в момент великого його збудження, роздратування, потерпіти від цього [СУМ, VII с. 178].

*Ще страшнішою стала думка про те, що чоловік – не герой, а просто майже випадково потрапив «**під гарячу руку**» влади... [32, с. 89].*

В чотирьох стінах – не виходити з дому, з приміщення [СУМ, IX с. 159].

*Мені здавалося, що вона помилково замкнулася в **чотирьох стінах** із таким покидьком, як я [32, с. 113].*

Покласти око – виявити свою симпатію, сподобати когось.

*Мені довелося терміново вигадувати щось іще і в наступному магазині я «**поклав око**» на розкішний, але достатньо вульгарний комплект постільної білизни [32, с. 118].*

Голка в копиці сіна – неможливо знайти, виявити [48].

*Як і раніше, сюди з різних кінців найрізноманітніших країн стікався люд сумнівного вигляду, сподіваючись **стати голкою в копиці сіна** і перетворюючи місто на базар-вокзал [32, с. 132].*

Притягнутий за вуха – невиправдано, безпідставно виставляти, показувати що-небудь [37, с. 568].

*Головна героїня була там **притягнута за вуха** з іншого часу: молода жінка, котра жадає свободи та йде до неї крізь обман і страждання [32, с. 211].*

Шкірити зуби – сміятися.

Вони веселилися, **шкірили зуби**, витягали жарти з власних вух чи з «підплінтуса». Розважали народ [31, с. 18].

Різати правду матку – говорити все відверто кому-небудь [89].

Поодинокі і цілими родинами просто в телевізійному просторі золотозубі чоловіки й жінки **різали** одне одному **правду матку**, перевиховували дітей, завойовували мільонерів, вели розслідування...[31, с. 18] .

Перчити круасани. У Словнику фразеологізмів подають близький за значенням фразеологізм сипати сіль на рану – хвилювати, тривожити когось. Тому *перчити круасани* можна назвати індивідуальним фразеологізмом.

– *То якого ж біса ти мені перчиш круасани?! [31, с. 40].*

Не приший кобилі хвіст – що-небудь непотрібне, недоречне, що не стосується справи [9] .

– *Залишиться все, але воно все тут – не приший кобилі хвіст!*

Світ за очі – не вибираючи шлях, куди завгодно [48] .

*Подумав, що коли вона прийде, у мене не буде сил стримати його і я висловлю те, що давно вже було поховано на дні тієї клятої шафи: чи не краще було б з'ясувати все одразу, а не тікати **світ за очі** того нещасливого для нас дня? [31, с. 124].*

Братися за розум – розумнішати, ставати мудрішим.

Побожився, що «беруся за розум», починаю працювати аби не спочивати на зароблених в Америці лаврах [31, с. 244].

Кишка тонка – не вистачить здібностей щось здійснити.

Так і знай! Проти влади пішли – кишка тонка! [31, с. 257].

Наче корова язиком злизала – про зникнення чогось.

Їх мов корова язиком злизала. Інакше не скажеш [31, с. 296].

Горбатого могила виправить – про людину, яка не хоче змінюватись на краще.

*Він ходив по кімнаті з кутка в куток – здивований і розчулений. А ще , як завжди, розлючений на себе: **горбатого могила виправить!** [31, с. 308]*

Як сир в маслі. Жити у достатках, у розкошах, безтурботно [90].

– Будеш , як сир в маслі... – сказала Танька , котра вже зо два роки парилася на трасі, продаючи шини і в дощ, і в спеку [31, с. 73].

4.4. Жаргонізми

Експресивну функцію у текстах виконують фразеологізми. У Словнику-довіднику української мови пропонують таке визначення поняттю жаргонізм: це специфічна лексика, що вживається у розмовному мовленні людей окремих соціальних груп, зв'язаних певною спільністю інтересів – професією (жаргон шоферів), перебуванням у певному середовищі, напр., служба в армії, сезонні роботи (солдатський жаргон), однаковим захопленням, напр., спортом, рибальством (жаргон рибалок) [6]. Уживання жаргонізмів допускається в усному розмовному мовленні. У художній літературі жаргонна лексика використовується як засіб яскравого зображення життя [6].

У художньому тексті фіксуємо такі жаргонізми: *кіношники, кемарити, старчики, погусарити, пахати, ділок, фейс, салага, крупняк, вкалувати, харя, морда, наклюкатися, кранти, рубати бабки.*

Серед жаргонізмів за частиномовною приналежністю є іменники та дієслова. До іменників-жаргонізмів належать такі слова: *кіношники, старчики, ділки, фейс, салага, крупняк, харя, морда.*

Кіношники – люди, які пов'язані із творенням кіно.

– Маю на увазі взагалі, **кіношників**? – пояснив я [32, с. 17].

Старчики – люди похилого віку.

Сто разів мене гукали приятелі то на волейбольний майданчик, то в ліс; дехто з «старчиків» з нею вітався [32, с. 19].

Ділок – той, хто спритно веде справи, переважно комерційні, вдаючись до будь-яких засобів для досягнення мети [СУМ, II с. 305].

Головним чином тут сиділи «ділки»-початківці із дівчатами, що завжди чергували в холі [32, с. 75].

Фейс – обличчя, слово походить з англійської мови.

*Перед тим, як мені начистити **фейс**, я встиг з'ясувати, що «руда дівчина» приїхала з Латвії й була закінченою наркоманкою [32, с. 75].*

Салага – молодий та недосвідчений матрос [8].

Крупняк – крупний план.

*І перше, що я побачив , відкривши одне, залите кров'ю, око – молоде і нахабне обличчя Деза, котрий після першого ж ковтка з поданої фляги, почав завзято знімати мене «**крупняком**». – «Поганий ракурс... – харкаючи кров'ю прохрипів я. – Контражур , **салага**...[31, с. 47].*

Харя – поняття, пов'язане з лицем.

Морда – вульгарно про обличчя [СУМ, IV с. 801].

***Харя** наглюча, **морда** лисніє[31, с. 55].*

Кранти – про безрадісний кінець чогось, сумні перспективи для когось [8].

*– Тепер – **кранти** йому! Народ більше терпіти це не стане! [31, с. 221]*

До дієслів-жаргонізмів зараховуємо таку лексику: *кемарити, погусарити, пахати, вкалувати, наклюкатися.*

Кемарити – засинати.

*– Піду **покемарю**, – відповів той. – А ти? [32, с. 17]*

Погусарити – залицятися.

*Я любив «**погусарити**», а головне – спостерігати за враженням, яке справляють подібні вчинки [32, с. 23].*

Пахати – наполегливо працювати.

*– Ага, – ще в'їдливіше мовила вона. – Поет повинен **пахати!** [32, с. 25].*

Вкалувати – дуже багато і важко працювати.

*Хтось уже у відпустку пішов. Пощастило їм. А ми **вкалували** [31, с. 54].*

Наклюкатися – напиться доп'яну [СУМ, V с. 106].

*Ми добряче тоді **наклюкалися** в тій його підсобці на Дарниці! [31, с. 56].*

В цій групі спостерігаємо один фразеологізм: *рубати бабки*

Рубати бабки – заробляти.

*Вони посміювались і відверто «**рубали бабки**» з розлогого древа людського прагнення бачити власне вивернуте нутро [31, с. 18].*

4.5. Неологізми

В художніх творах Ірен Роздобудько трапляється небагато неологізмів. О. О. Тараненко в енциклопедії «Українська мова» подає таке визначення неологізму: це слово, а також його окреме значення, вислів, які з'явилися в мові на даному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями (загальнономовні неологізми) або були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора (стилістичні, або індивідуально-авторські неологізми) [5, с. 377].

У творі наявні як загальнономовні, так і індивідуальні неологізми. До загальнономовних неологізмів відносимо: *кейс*, *кліпмейкер*, *іміджмейкер*. Це слова, які запозичені з англійської мови.

Кейс – папка.

Чому я так боюся зробити це все насправді? Що заважає мені скинути ногу зі столу, підхопити кейс, вискочити на вулицю, сісти за кермо і хвилин за десять штовхнути двері власної квартири? [32, с. 4]

Кліпмейкер – фахівець зі зйомки, виготовлення кліпів.

Перемовини про переведення « талановитого сценариста та кліпмейкера» велися з продюсерською телевізійною агенцією давно [32, с. 58].

Іміджмейкер – людина, яка працює над стилем когось.

В юності вона заслуховувалася його промовами, була впевнена, що він – пансіонарій, а тепер її дратували його репетиції перед люстром, відвідини іміджмейкерів та його охоронці [32, с. 89].

У художньому творі наявний один авторський неологізм: *застібнутість*.

Згадаємо, що твір називається «Гудзик», тому okazіоналізм *застібнутість* перебуває в асоціативних зв'язках із заголовком. Okazіоналізм *застібнутість* утворений за допомогою суфікса *-ість-* від дієприкметника *застібнутий*. *Застібнутість* – про охайний вигляд.

В чорне крісло я впав, маючи досить розбурханий вигляд. Цікаво, що б сказали студенти, звиклі до моєї цілковитої «застібнутості?» [32, с. 5].

4.6. Висновки

Отже, в текстах Ірен Роздобудько виражальні можливості мовних одиниць відіграють важливу роль, оскільки вони виконують експресивну функцію і впливають на свідомість читача. Серед них виокремлюємо художні засоби, порівняльні звороти, фразеологізми, жаргонізми та неологізми. У творах «Гудзик», «Гудзик 2» фіксуємо велику кількість порівняльних зворотів, серед яких поширені порівняльні звороти, що ґрунтуються на зоонімах, космонімах, фітонімах та звороти, пов'язані з релігійною сферою. Серед художніх засобів реєструємо контексти, у яких два, три та чотири епітети у контактній позиції відносяться до одного іменника. Фіксуємо в текстах фразеологізми, які часто використовуються в тексті для надання висловлюванню образності та емоційності. Жаргонізми Ірен Роздобудько використовує тільки в першій частині творів, фіксуємо невелику кількість. Найменше у творі представлено неологізмів, зазвичай це назви на позначень професій.

Висновки

На основі дослідження можна зробити такі висновки.

Композиція художніх текстів І. Роздобудько «Гудзик» і «Гудзик – 2» відповідає принципу проспекції. Так, події художнього тексту «Гудзик» відбуваються в кінці ХХ ст., то сюжетна лінія художнього тексту «Гудзик – 2» відноситься до події, яка в сучасній українській історії має назву Революція Гідності. Письменниця Ірен Роздобудько порушує проблеми людства, та українців зокрема. У творах мисткиня звертає увагу на політичні, психологічні та моральні проблеми, сприяє розвитку читача, як внутрішньому, так і суспільному. Майже всі герої твору є патріотами своєї землі, освіченими людьми. У художньому тексті відтворені реальні події, персонажі, але художні тексти збагачені вигаданими деталями і сконструйованими розмовами. Так, романи І. Роздобудько ґрунтуються на реальних фактах, особливо це стосується «Гудзик – 2». В основі індивідуального стилю письменниці Ірен Роздобудько лежить особистий погляд митця на світ, відображена авторська модель світу, зреалізована індивідуальними мовними засобами. Ідіостиль письменниці Ірен Роздобудько є складним та різноманітним.

Особливість ідіостилу І. Роздобудько відтворюють оніми, апелятиви та виражальні можливості мовних одиниць.

У творі широко представлені оніми. Оніми позначають індивідуальні об'єкти. У творі спостерігаємо такі види власних назв:

антропоніми (однокомпонентні, двокомпонентні та трикомпонентні)–власні назви людей; ергоніми – назви організацій; хрематоніми – назви предметів матеріальної та духовної культури; топоніми – назви географічних об'єктів; міфоніми – назви божеств. Серед антропонімів спостерігаємо прецедентні назви, які підкреслюють освіченість письменниці та перегукуються з рисами елітарної літератури. Серед власних назв людей виділяємо гіпокористики (скорочені назви), демінутиви (зменшено-пестливі назви) та пейоративи (слова із зневажливо-згрубілим ставленням). У текстах фіксуємо велику кількість гіпокористиків. Спостерігаємо тільки один пейоратив

Танька, який надає зневажливого ставлення до героїні. У творах фіксуємо такі види топонімів: астіоніми (назви столиць), гідроніми (назви водних об'єктів), хороніми (назви будь-яких територій), ойконіми (назви населених місць) та годоніми (назви вулиць). Використання іноземних держав, вулиць, столиць говорить про обізнаність письменниці не лише з культурою України, але й з культурою іноземних держав. Ірен Роздобудько згадує назви різних держав, столиць, вулиць, письменників, психологів та музикантів. Власні назви у творах «Гудзик», «Гудзик – 2.Десять років по тому» додають колориту, оскільки письменниця добирає етнічні імена до кожної країни, яку згадує в творі. На рахунок міфонімів, письменниця відтворює вірування українців в головних героях, що надає тексту справжніх українських рис.

У творі наявні апелятиви, які додають художньої образності твору. Апелятиви – узагальнені назви понять навколишнього світу. Апелятиви представлені такими групами: абстрактні іменники, назви професій, стилістично-зabarвлена лексика, жаргонізми, неологізми, фразеологізми. Серед абстрактних іменників виділяємо абстрактні іменники на позначення психічного стану, на позначення властивостей та якостей, слова на позначення часу, слова, на позначення дій та процесів і назви професій.

Найчисельнішими є абстрактні іменники та стилістично-зabarвлена лексика. Абстрактні іменники використані у творі для змалювання внутрішніх переживань головних героїв.

Стилістично-зabarвлену лексику письменниця використовує для характеристики героїв та побутових речей.

У творі наявна різноманітна палітра назв професій, які урізноманітнюють сприйняття та розвивають читача. Серед них фіксуємо слова-композиції. Зокрема, деякі професії ми віднесли до неологізмів, оскільки та теренах України їх тільки починають використовувати.

У творах Ірен Роздобудько використано 16 фразеологізмів, які додають тексту експресивності та відтінку іронії. Індивідуальний фразеологізм *перчити круасани* за значенням подібний до фразеологізму *сипати сіль на рану*.

Найменше у творі представлено неологізмів, серед них є авторський неологізм (оказіоналізм) застібнутість, який із заголовком перебуває у асоціативних зв'язках.

Література

1. Баранник Д. Х. Усний монолог (Загальні особливості мовної структури). Дніпропетровськ, 1969. 143 с.
2. Бахтин М. М. Проблема текста в лингвистике, филологии, в других гуманитарных науках. Искусство, 1979. 424 с.
3. Ващенко В. С. Стилiстичнi явища в українській мові. Харків: вид-во Харків. ун-ту, 1958
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / ред. В. Т. Бусел. Київ: Перун, 2005. 1728 с.
5. Виноградов В. В. О теории художественной речи. Высшая шк., 1971. 239 с.
6. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва: Наука, 1981. 139 с.
7. Герасименко Н. Особливості творчої манери Ірен Роздобудько / Н. Герасименко. Слово і час. 2005. № 11. С. 36–39.
8. Голобородько Я. Художнє IQ Ірен Роздобудько. Українська література в загальноосвітній школі. 2011. № 6. С. 5–8. 5
9. Голобородько Я. Ю. Елізіум. Інкорпорація стратогом: підручник. Харків: Фоліо, 2009. 187 с.
10. Дудик П. С. Стилiстика української мови: навч. посіб. Київ: Акад., 2005. 367 с.
11. Енциклопедія Сучасної України / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006.
12. Етимологічний словник української мови в 7 т. / ред.: О. С. Мельничук та ін.; уклад.: Р. В. Болдирєв та ін. Київ: Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні Наук. думка, 2006. Т. 5: Р - Т. 705 с.
13. Етимологічний словник української мови / ред.: О. Мельничук та ін.; уклад.: Р. В. Болдирєв, В. Т. Коломієць. Київ: Наук. думка, 1989. Т. 3: Кора - М. 553 с.

14. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / ред.: О. С. Мельничук та ін.; уклад.: Р. В. Болдирєв та ін. Київ: Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні Наук. думка, 2003. Т. 4: Н - П. 657 с.
15. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / ред.: О. С. Мельничук та ін. Київ: Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Наук. думка, 1982. Т. 1: А - Г. 632 с.
16. Етимологічний словник української мови в 7 т. / ред.: О. С. Мельничук та ін.; уклад.: Г. П. Півторак, О. Д. Пономарів, І. А. Стоянов. Київ: Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні Наук. думка, 2012. Т. 6: У - Я. 568 с.
17. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / ред.: О. С. Мельничук, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. Київ: Наук. думка, 1985. Т. 2: Д - Копці. 572 с.
18. Зарицький М. С. Стилїстика сучасної української мови: навч. посїб. Київ: Парлам. вид-во, 2001. 156 с.
19. Коваль А. П. Практична стилїстика сучасної української мови. Київ: Вища шк., 1960. 351 с.
20. Кожин А. Н. Функциональные типы русской речи: навч. посїб. Москва: Высшая шк., 1982. 223 с.
21. Кононенко Є. Я не нав'язую читачам свої мелодрами. Україна молода. 2006. № 214.
22. Кравець Л. В. Стилїстика української мови: навч. посїб. / ред. Мацько. Київ: Вища шк., 2003. 57 с.
23. Крупа М. Лїнгвістичний аналіз художнього тексту: навч. посїб. Тернопіль: Підруч. і посїб., 2005. 416 с.
24. Культура русской речи: энциклопедический словарь-справочник / ред.: Л. Иванова, А. П. Сковородникова, Е. Н. Ширяев. Флинта: Наука, 2003. 840 с.
25. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підручник / ред. Л. І. Мацько. Київ: Вища шк., 2003. 462 с.

26. Мельничайко В.Я. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: завдання і методи // Теорія і практика лінгвістичного аналізу тексту. - Тернопіль: Лілея, 1997.- С.25-58.
27. Ощипко І. Практична стилістика сучасної укр. літ. мови. Синтаксис. Львів, 1965.
28. Пилипинський П. Мовна норма і стиль: монографія. Київ: Наук. думка, 1986. 288 с.
29. Подольська Н. В. Словарь русской ономастической терминологии: навч. посіб. Наука, 1988. 198 с.
30. Пономарів О. Стилiстика української мови: підручник. Київ: Либiдь, 1996. 400 с.
31. Роздобудько І. Гудзик-2. Десять років по тому. Київ: Нора-Друк, 2015. 320 с.
32. Роздобудько І. Гудзик. Харків: Фоліо, 2006. 222 с.
33. Романенко О. Семіосфера української масової літератури: Текст. Читач. Епоха: підручник. Київ, 2014. 364 с.
34. Русанівський В. М. , О.О. Тараненко Українська мова: енциклопедія. Київ: Просвіта, 2000.
35. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енцикл. : підручник. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
36. Словник української мови / ред. І. К. Білодід. Київ: Наук. думка.
37. Словник Фразеологізмів української мови: словник. Київ: Наук. думка, 2003.
38. Ставицька Л. О. Про термін ідіолект. Українська мова. 2009. № 4
39. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / ред. І. К. Білодід. Київ: Наук. думка, 1973. 438 с.
40. Теорія і практика лінгвістичного аналізу художнього тексту: збірник / ред. М. Крупа. Тернопіль: ЛІЛЕЯ, 1997. 172 с.
41. Тураева З. Я. Лингвистика текста: навч. посіб. Москва: Просвещение, 1986. 126 с.

42. Ужченко В. Д., Авксентєв Л. Г. Українська фразеологія: Навч. посіб. для студ. філолог. фак-тів ун-тів. Харків: Основа, 1990. 167 с.
43. Українська мова: словник -довідник / А. П. Загнітко та ін. 1998.
44. Чабаненко В. А. Основи мовної експресії: монографія. Київ: Вища шк., 1984. 167 с.
45. Чередниченко І. Г. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови. Київ: Рад. шк., 1962. 495 с.
46. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность: навч. посіб. / ред.: Л. Р. Зиндер, М. И. Матусевич. Ленінград: Наука, 1974. 427 с.

Інтернет джерела:

47. Учасники проєктів Вікімедіа. Азовське море – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Азовське_море (дата звернення: 21.11.2021).
48. Замилувати очі фразеологізм значення речення синоніми антоніми. | Корисно знати. URL: <http://korusno-znatu.in.ua/frazeologizmy/zamylyuvaty-ochi/> (дата звернення: 21.11.2021)
49. ПОПАСТИ НА ОЧІ – ФРАЗЕОЛОГІЯ | Горох – українські словники. Про сайт | Горох – українські словники. URL: <https://goroh.pp.ua/Фразеологія/попасти%20на%20очі> (дата звернення: 21.11.2021).
50. Приший кобилі хвіст. Головна. URL: <https://svitslova.com/idioms-dictionary/3695-2012-12-08-20-46-08.html> (дата звернення: 21.11.2021).
51. Учасники проєктів Вікімедіа. Вольфганг Амадей Моцарт – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вольфганг_Амадей_Моцарт (дата звернення: 21.11.2021).
52. Учасники проєктів Вікімедіа. Руслан і Людмила – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Руслан_і_Людмила (дата звернення: 21.11.2021).

53. Учасники проектів Вікімедіа. Афганістан – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Афганістан> (дата звернення: 21.11.2021).
54. Учасники проектів Вікімедіа. Ернест Хемінгуей – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ернест_Хемінгуей (дата звернення: 21.11.2021).
55. Учасники проектів Вікімедіа. Таймс – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Таймс> (дата звернення: 21.11.2021).
56. Учасники проектів Вікімедіа. Фрідріх Ніцше – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Фрідріх_Ніцше (дата звернення: 21.11.2021).
57. Учасники проектів Вікімедіа. Богородиця – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Богородиця> (дата звернення: 21.11.2021).
58. Учасники проектів Вікімедіа. Литва – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Литва> (дата звернення: 21.11.2021).
59. Учасники проектів Вікімедіа. Шарль Перро – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Шарль_Перро (дата звернення: 21.11.2021).
60. Учасники проектів Вікімедіа. Бог – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Бог> (дата звернення: 21.11.2021).
61. Учасники проектів Вікімедіа. Біблія – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Біблія> (дата звернення: 21.11.2021).
62. Учасники проектів Вікімедіа. Фінляндія – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фінляндія> (дата звернення: 21.11.2021).
63. Учасники проектів Вікімедіа. Арбат – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Арбат> (дата звернення: 21.11.2021).
64. Учасники проектів Вікімедіа. Латвія – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Латвія> (дата звернення: 21.11.2021).
65. Учасники проектів Вікімедіа. Гамбург – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Гамбург> (дата звернення: 21.11.2021).

66. Учасники проєктів Вікімедіа. Туніс – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Туніс> (дата звернення: 21.11.2021).
67. Учасники проєктів Вікімедіа. Омар Хаям – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Омар_Хаям (дата звернення: 21.11.2021).
68. Учасники проєктів Вікімедіа. Ленін Володимир Ілліч – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ленін_Володимир_Ілліч (дата звернення: 21.11.2021).
69. Учасники проєктів Вікімедіа. Портрет Доріана Грея – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Портрет_Доріана_Грея (дата звернення: 21.11.2021).
70. Учасники проєктів Вікімедіа. Джейн Ейр – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Джейн_Ейр (дата звернення: 21.11.2021).
71. 62.221.100.129. Шрек (мультфільм). Википедия. URL: [http://wp.wiki-wiki.ru/wp/index.php/Шрек_\(мультфільм\)](http://wp.wiki-wiki.ru/wp/index.php/Шрек_(мультфільм)) (дата звернення: 21.11.2021).
72. Учасники проєктів Вікімедіа. Гаррі Поттер – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гаррі_Поттер (дата звернення: 21.11.2021).
73. Учасники проєктів Вікімедіа. Єрусалим (картина) – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Єрусалим_\(картина\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Єрусалим_(картина)) (дата звернення: 21.11.2021).
74. Учасники проєктів Вікімедіа. Жовтневий палац – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Жовтневий_палац (дата звернення: 21.11.2021).
75. Учасники проєктів Вікімедіа. Чорногорія – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Чорногорія> (дата звернення: 21.11.2021).
76. Учасники проєктів Вікімедіа. Греція – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Греція> (дата звернення: 21.11.2021).

- 77.Учасники проектів Вікімедіа. Київ – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Київ> (дата звернення: 21.11.2021).
- 78.Contributors to Wikimedia projects. Рига – Википедия. Википедия –
свободная энциклопедия. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Рига> (дата
звернення: 21.11.2021).
- 79.Учасники проектів Вікімедіа. Нью-Йорк – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Нью-Йорк> (дата звернення: 21.11.2021).
- 80.Учасники проектів Вікімедіа. Берлінгтон – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Берлінгтон> (дата звернення: 21.11.2021).
- 81.Учасники проектів Вікімедіа. Італія – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Італія> (дата звернення: 21.11.2021).
- 82.Учасники проектів Вікімедіа. Сан-Дієго – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Сан-Дієго> (дата звернення: 21.11.2021).
- 83.Учасники проектів Вікімедіа. Мексика – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Мексика> (дата звернення: 21.11.2021).
- 84.Учасники проектів Вікімедіа. Коронадо (Каліфорнія) –
Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Коронадо_\(Каліфорнія\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Коронадо_(Каліфорнія)) (дата звернення:
21.11.2021).
- 85.Учасники проектів Вікімедіа. Мангеттен – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Мангеттен> (дата звернення: 21.11.2021).
- 86.Учасники проектів Вікімедіа. Волинь – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Волинь> (дата звернення: 21.11.2021).
- 87.Учасники проектів Вікімедіа. Архангел Михаїл – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Архангел_Михаїл#Християнство (дата
звернення: 21.11.2021).
- 88.Учасники проектів Вікімедіа. Ісус Христос – Вікіпедія. Вікіпедія.
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ісус_Христос (дата звернення:
21.11.2021).

89. URL: <https://dovidka.biz.ua/frazeologizm-rizati-pravdu-matinku> (дата звернення: 22.11.2021).

90. APA style (див.

URL: <https://goroh.pp.ua/Фразеологія/як%20сир%20у%20маслі>)

91. APA style (див. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=алгроформа>)

92. APA style (див. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=35126)

93. APA style (див. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Літературознавство>)